

Total No. of Questions : 6]

SEAT No. :

PE-1107

[Total No. of Pages : 4

[6525]-601

T.Y. B.Com.

361 : Business Regulatory Framework - II
(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - VI)

Time : 2½ Hours]

[Max. Marks : 70

Instructions to the candidates:

- 1) Q. No. 1 and No.6 are compulsory.
- 2) Solve any 3 (Three) questions from the remaining questions no. 2, 3, 4 and 5.

Q1) A) Fill in the blanks (Any five) [5]

- a) The person draws the bill is called _____
(Drawer, Drawee, Payee)
- b) To make a contract it takes at least _____ or more people are needed. (One, two, three)
- c) Negotiable instruments must be _____ in Format.
(Written, Oral, Promise)
- d) Procedure of District Consumer Forum under Consumer Protection Act is carried as per section _____
(35,37,38)
- e) _____ is the right granted to the creator of a work of literature under 'Intellectual Property Rights Act'.
(Trademark, Patent, Copyright)
- f) _____ means authentication of any electronic record by a subscriber by means of an any electronic method in accordance with the provisions of section 3.
(Digital transaction, Digital signature, Digital contract)

B) Match the following [5]

A Group	B Group
I) Negotiable Instrument Act	A) 1967
II) Information Technology Act	B) 2019
III) The Consumer Protection Act	C) 1957
IV) CopyRightAct	D) 1881
V) World Intellectual Property Organization	E) 2000

P.T.O.

Q2) What is mean by Promissory Note? Explain the essentials of promissory note. [15]

Q3) What do you mean by 'E-Commerce'? Explain the importance and type of E – Commerce? [15]

Q4) Explain the three-tier consumer's Disputes Redressal Commissions. [15]

Q5) Define the Patent and explain the procedure for obtaining a patent and right of patent holder. [15]

Q6) Write short notes (any three) [15]

- a) Essentials of bill of Exchange.
- b) Digital signature.
- c) Salient features of consumer protection Act 2019.
- d) Kinds of trademarks.
- e) Rights of design-holder.

PE-1107

[6525]-601

T.Y. B.Com.

361 : Business Regulatory Framework - II
(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - VI)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2½ तास]

[एकूण गुण : 70

सूचना : 1) प्रश्न क्र. 1 आणि 6 अनिवार्य आहेत.

2) उर्वरित प्रश्नांमधून (प्रश्न क्र. 2, 3, 4 आणि 5) कोणतेही 3 प्रश्न सोडवा.

प्रश्न 1) A) रिक्त जागा भरा. (कोणत्याही पाच) [5]

अ) बिल लिहिणारा व्यक्ती म्हणून ओळखला जातो.

(आदेशक, आज्ञार्थी, प्राप्तकर्ता)

ब) करार करण्यासाठी किमान किंवा त्यापेक्षा जास्त लोक आवश्यक आहेत.

(एक, दोन, तीन)

क) चलनक्षम दस्तऐवज स्वरूपात असावेत.

(लेखी, तोडी, वचन)

ड) ग्राहक संरक्षण कायद्यात जिल्हा ग्राहक मंचाची कार्यवाही कलमाच्या
आधारावर केली जाते.

(35,37,38)

इ) 'बैद्धिक संपत्ती अधिकार' अंतर्गत साहित्याच्या कामाचा निर्माता म्हणून
ओळखला जातो.

(ट्रेडमार्क, पेटंट, कॉपीराईट)

फ) म्हणजे कोणत्याही इलेक्ट्रॉनिक नोंदीची सत्यता पटविण्यासाठी सदस्याने
कोणत्याही इलेक्ट्रॉनिक पद्धतिच्या माध्यमातून, कलम 3 च्या तरतुदीनुसार केलेली
प्रमाणीकरण प्रक्रिया.

(डिजिटल व्यवहार, डिजिटल स्वाक्षरी, डिजिटल करार)

B) जोड्या जुळवा :

[5]

अ गट	ब गट
I) चलनक्षम दस्तऐवज कायदा	अ) 1967
II) माहिती तंत्रज्ञान कायदा	ब) 2019
III) ग्राहक संरक्षण कायदा	क) 1957
IV) कॉपीराइट कायदा	ड) 1881
V) जागतिक बौद्धिक संपत्ती संघटना	इ) 2000

प्रश्न 2) वचनचिठ्ठी म्हणजे काय? वचनचिठ्ठी च्या आवश्यकतांची विस्तृत माहिती द्या. [15]

प्रश्न 3) ई-कॉमर्स म्हणजे काय? ई-कॉमर्सचे महत्त्व आणि प्रकार स्पष्ट करा. [15]

प्रश्न 4) त्रिस्तरीय ग्राहक तक्रार निवारण आयोग स्पष्ट करा. [15]

प्रश्न 5) पेटंटची व्याख्या करा आणि पेटंट मिळवण्याची प्रक्रिया आणि पेटंट धारकाचे अधिकार स्पष्ट करा. [15]

प्रश्न 6) टिपा लिहा (कोणत्याही तीन) [15]

- अ) बिल ऑफ एक्सचेंजची आवश्यकता.
- ब) डिजिटल स्वाक्षरी.
- क) ग्राहक संरक्षण कायदा 2019 चे प्रमुख वैशिष्ट्ये.
- ड) ट्रेडमार्कचे प्रकार.
- इ) डिझाइन धारकांचे अधिकार.

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PE-3158

[Total No. of Pages : 5

[6525]-602

T.Y. B.Com.

**362 : ADVANCED ACCOUNTING - II
(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - VI)**

Time : 2½ Hours]

[Max. Marks : 70

Instructions to the candidates :

- 1) Question No. 1 is compulsory.
- 2) Solve any 2 Questions from the question no. 2,3 & 4.
- 3) Figures to the right indicate full marks.

Q1) A) Fill in the Blanks (Any Five) :

[5]

- i) Stock Turnover Ratio is also called as_____
 - a) Current Ratio
 - b) Inventory Turnover Ratio.
 - c) Solvency Ratio
 - d) Asset Test Ratio
- ii) In Branch Accounts, Debtors System is known as_____
 - a) Synthetic Method
 - b) Analytical Method
 - c) Dependent Method
 - d) Independent Method
- iii) Co-operative Societies in Maharashtra are required to transfer 25% of the profit to _____ Fund.
 - a) Reserve
 - b) Building
 - c) Depreciation
 - d) Asset
- iv) $\text{Current Assets} \div \text{_____} = \text{Current Ratio.}$
 - a) Net Profit
 - b) Current Liabilities
 - c) Gross Profit
 - d) Internal Liabilities
- v) Government Securities are recorded under heading _____ in Balance Sheet of Co-operative Society.
 - a) Secured Loan
 - b) Cash and Bank Balance
 - c) Investment
 - d) Unsecured Loan

P.T.O.

vi) Branch Stock Account is prepared at _____ Price.

a) Invoice	b) Cost
c) Reduced	d) Deducted

vii) Full form of CSR is _____

- a) Cost Saving Ratio
- b) Corporate Service Responsibility
- c) Corporate Social Responsibility
- d) Corporate Social Reserve

B) True or False (Any Five) [5]

- i) The difference between invoice price and cost price of goods is called as unloading.
- ii) In a Co-operative Society's Balance Sheet, Gold is shown under the head Miscellaneous Expenditure.
- iii) To record the loading entries in Stock and Debtors System of branch account Branch Adjustment Account is prepared.
- iv) Invoice Price is also known as Market price.
- v) Building is an example of Current Assets.
- vi) Working Capital is the difference between Fixed assets and Current Assets.
- vii) Ratio Analysis ensures effective cost control.

C) Match the Following [5]

i) Stock and Debtors system	a) Form 'N'
ii) 1:1	b) Inland Branches
iii) Home Branches	c) Ideal Liquid Ratio
iv) Forensic Accounting	d) Analytical Method
v) Final accounts of cooperative societies	e) Investigation of Fraud

D) Short Notes (Any Three) [15]

- i) Artificial Intelligence in Accounting
- ii) Advantages and disadvantages of Co-operative Societies
- iii) Accounting for Derivative Contracts
- iv) Types of Branches
- v) Advantages of Ratio Analysis

Q2) Following is the trial balance of Sanjivani Co-operative Consumer Society, Pune for the year ending 31st March 2025. Prepare Trading Account and Profit & Loss Account for the year ending 31st March 2025 and Balance sheet as on that date. **[20]**

Trial Balance for the year ending 31st March 2025

Particulars	Dr. Amount	Cr. Amount
Share Capital		1,60,000
Calls in Arrears	10,000	
Reserve Fund		15,000
Common Good Fund		5,000
Opening Stock of Consumer Goods	1,10,000	
Furniture	48,000	
Education Fund		8,000
Sundry Creditors		20,000
Sundry Debtors	30,000	
Commission Payable		4,000
Salaries	71,000	
Commission	17,400	
Rent, Rates and Taxes	20,000	
Postage	12,100	
Land	9,000	
Interest on Investment		10,000
Equipment	20,000	
Purchase	16,40,000	
Investments	1,00,000	
Sales		20,60,500
Cash in hand	25,000	
Cash at Bank	1,70,000	
Total	22,82,500	22,82,500

Adjustments :

- a) Outstanding Rent payable on 31st March 2025 was Rs. 1,000.
- b) Charge Depreciation @5% on Furniture.
- c) Closing Stock of Consumer Goods is valued at cost Rs. 1,40,000.
- d) Interest Accrued on Investment was Rs. 2,000.
- e) Outstanding Salary on 31st March 2025 was Rs. 2,000 and Rs. 3,000 paid in advance.
- f) Authorized Capital is 20,000 Shares of Rs. 10 each.

Q3) Following are the summarized Profit and Loss Account and Balance Sheet of M/s Renuka Ltd. Pune for the year ending 31st March, 2025. **[20]**

Profit and Loss Account
For the year ending 31st March, 2025

Dr.		Cr.	
Particular	Rs.	Particular	Rs.
To Opening Stock	99,500	By Sales	9,50,000
To Purchases	5,45,000	Credit	4,75,000
To Carriage	15,500	Cash	<u>4,75,000</u>
To Gross Profit c/d	4,40,000	By Closing Stock	1,50,000
Total	<u>11,00,000</u>	Total	<u>11,00,000</u>
To Operating Expenses	2,00,000	By Gross Profit b/d	4,40,000
To Non-Operating Expenses	40,000	By Non-Operating Income	60,000
To Net Profit c/d	2,60,000		
Total	<u>5,00,000</u>	Total	<u>5,00,000</u>

Balance Sheet
As on 31st March, 2025

Liabilities	Rs.	Assets	Rs.
Share Capital		Land and Building	1,50,000
30,000 shares of Rs.10 each	3,00,000	Plant and Machinery	1,30,000
Profit and Loss A/c	60,000	Stock in Trade	1,50,000
Reserve Fund	1,00,000	Debtors	45,000
Bills Payable	40,000	Bills Receivable	5,000
Other Current Liabilities	90,000	Cash at Bank	60,000
		Motor Car	50,000
Total	<u>5,90,000</u>	Total	<u>5,90,000</u>

You are required to calculate the following ratios :

- a) Gross Profit Ratio
- b) Net Profit Ratio
- c) Current Ratio
- d) Liquid Ratio
- e) Stock Turnover Ratio

Q4) M/s Nagesh Ltd. Ratnagiri has a branch at Pune. Goods are supplied at cost plus 20% profit. The Branch remits all cash received to the head office and all expenses are met by the head office. The following particulars are available on 31st March 2025. [20]

Particulars	Amount Rs.
<u>Opening Balances :</u>	
Stock of Goods	42,000
Debtors	75,600
Petty Cash	1,200
Goods Invoiced to Branch	2,52,000
Goods Return by Branch	6,000
Cash Turnover	1,05,000
Credit Sales	1,70,400
Surplus in Stock	23,400
Cash Received from Debtors	1,71,000
Allowances to Customers	1,200
Discount Allowed to Debtors	9,000
Bad Debts Written off	3,000
Return from Customers	3,000
Advertisement	6,000
Salaries	20,000
Rent	8,000
Cash Sent to Branch for Petty Expenses	2,400
Commission Paid	6,000
<u>Closing Balances :</u>	
Debtors	58,800
Petty Cash	600

You are to prepare the following accounts in the books of head office on 31st March 2025 :

- Branch Stock A/c,
- Branch Debtors A/c,
- Branch Expenses A/c,
- Branch Adjustment A/c,
- Petty Cash A/c

Total No. of Questions : 6]

SEAT No. :

PE-1108

[Total No. of Pages : 4

[6525]-603

T.Y. B.Com.

BUSINESS ECONOMICS

363 : Indian and Global Economic Development - II
(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - VI)

Time : 2½ Hours]

[Max. Marks : 70

Instructions to the candidates:

- 1) *Question 1 and Question 6 are compulsory.*
- 2) *Solve any three questions from the remaining question No. 2, 3, 4 & 5.*
- 3) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) A) Fill in the blanks (Any five) : **[5]**

- i) The Human development Index is published by _____.
 - a) World Bank
 - b) I.M.F.
 - c) UNDP
 - d) U.S.A.
- ii) I.M.F. established in _____.
 - a) 1990
 - b) 1995
 - c) 1944
 - d) 1950
- iii) F.P.I. Stands for _____.
 - a) Foreign Private Investment
 - b) Foreign Public Investment
 - c) Foreign Project Investment
 - d) Foreign Portfolio Investment
- iv) International trade means _____.
 - a) Trade between countries
 - b) Trade between regions
 - c) Trade between provinces
 - d) Trade between two states

P.T.O.

- v) The Multidimensional Poverty Index (M.P.I.) is released by _____.
- a) World Bank b) World Economic forum
- c) U.N.D.P. d) Asian development bank
- vi) India is the founder member of _____.
- a) ASIAN b) SAARC
- c) USA d) UAE
- B) Match the following : **[5]**
Group 'A'	Group 'B'
i) G.D.I.	a) Foreign capital
ii) F.D.I.	b) 1995
iii) W.T.O.	c) Gender Development Index
iv) World Bank	d) Current and capital account
v) Balance of payment	e) International Bank for Reconstruction and Development

Total No. of Questions : 6]

SEAT No. :

PE-1109

[Total No. of Pages : 4

[6525]-604

T.Y. B.Com.

BUSINESS ECONOMICS

363 : International Economics - II

(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - VI)

Time : 2½ Hours]

[Max. Marks : 70

Instructions to the candidates:

- 1) *Question No. 1 and question No.6 are compulsory.*
- 2) *Solve any Three questions from the question No. 2 to question No. 5.*
- 3) *Figures to the right side indicate full marks.*

Q1) A) Fill in the blanks (Any 5)

[5]

- i) _____ A disequilibrium in the balance of payment can also be corrected by _____
 - a) Appreciation
 - b) Devaluation
 - c) Ravaluation
 - d) Depreciation
- ii) International bank for reconstruction and development also popularity called _____
 - a) World Bank
 - b) Monetary fund
 - c) European Bank
 - d) Central Bank
- iii) _____ is component of invisible exports.
 - a) Software services
 - b) Machineries
 - c) Equipments
 - d) Medicines
- iv) Export means _____
 - a) Sale of goods to other countries
 - b) Purches of goods from other countries
 - c) Purches of goods from domestic regions
 - d) Sale of goods to domestic regions
- v) The head quarter of MNC's loketed _____ country.
 - a) Own country
 - b) Nebour country
 - c) In the working country
 - d) All country

P.T.O.

- vi) Balance of trade is in surplus when _____
- The value goods of exports is greater than the value of goods of import
 - The value goods of exports is equal to the value of good of imports
 - The value goods of the exports is less than the value of capital
 - The value capital goods of exports is equal the value of capital goods of imports

B) Match the Pairs [5]

A Group

- WTO
- Fix and Flexible Exchange Rate
- Labour migration
- Rigional organisation
- Current and capital Account

B Group

- Brain Drain
- 1995
- Foreign Exchange
- Balance of payment
- SAARC

Q2) Explain the purchasing power theory. [15]

Q3) Explain about WTO in detail. [15]

Q4) Explain the structure and functions of Foreign Exchange market. [15]

Q5) What is Fixed Exchanged Rate? Explain merits and Demerits of fixed Exchanged Rate. [15]

Q6) Write short notes (any 3) [15]

- International Monetary Fund (IMF)
- Euro Dollar
- World Bank
- Foreign capital
- BRICS

PE-1109

[6525]-604
T.Y. B.Com.
BUSINESS ECONOMICS
363 : International Economics - II
(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - VI)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2½ तास]

[एकूण गुण : 70

- सूचना : 1) प्रश्न क्र. 1 आणि प्रश्न क्र. 6 सोडविणे अनिवार्य आहेत.
2) प्रश्न क्र. 2 ते प्रश्न क्र. 5 यापैकी कोणतेही तीन प्रश्न सोडव.
3) उजवी कडील अंक प्रश्नाचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
4) संदर्भा साठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्रश्न 1) A) रिकाम्या जागा भरा. (कोणत्याही पाच) [5]

- i) व्यवहार तोलातील असमतोल मूळे दूर केला जावू शकतो.
अ) नोटबंदी ब) अवमुल्यन
क) पुनर्मूल्यांकन ड) धसारा
- ii) आंतरराष्ट्रीय पुनर्बांधणी आणि विकास बँक या नावाने लोकप्रिय आहे.
अ) जागतिक बँक ब) नानेनिधी
क) युरोपियन बँक ड) मध्यवर्ती बँक
- iii) हा निर्यातीचा अदृश्य भाग आहे.
अ) सॉफ्टवेअर सेवा ब) मशिनरी
क) सामग्री ड) औषधे
- iv) निर्यात म्हणजे
अ) इतर देशांना वस्तुंची विक्री ब) इतर देशांकडून वस्तुंची खरेदी
क) देशांतर्गत प्रदेशांतून वस्तुंची खरेदी ड) देशांतर्गत प्रदेशांत वस्तुंची विक्री
- v) बहुराष्ट्रीय कंपन्यांचे मुख्यालय देशात असते.
अ) स्वतःच्या देशात ब) शेजारच्या देशात
क) व्यवसाय कार्यरत देशात ड) सर्व देशांत

vi) व्यापारतोल आधिक्याचा असतो, जेव्हा

- अ) वस्तूंच्या निर्यातीचे मूल्य आयात मूल्यापेक्षा जास्त असते
- ब) वस्तूंचे निर्यात मूल्य आयात मूल्या बरोबर असते
- क) वस्तूंचे निर्यात मूल्य आयात मूल्यापेक्षा कमी असते
- ड) भांडवली वस्तूंच्या निर्यातीचे मूल्य आयात मूल्या बरोबर असते

B) जोड्या लावा :

[5]

अ गट	ब गट
I) WTO	अ) प्रतिभा पलायन
II) स्थिर आणि बदलते विनिमय दर	ब) 1995
III) श्रमिक स्थलांतर	क) विदेशी विनिमय
IV) प्रादेशिक संघटना	ड) व्यवहार तोल
V) चालू व भांडवली खाते	ई) सार्क

प्रश्न 2) खरेदी शक्ती सिद्धांत स्पष्ट करा. [15]

प्रश्न 3) जागतिक व्यापार संघटना सविस्तर स्पष्ट करा. [15]

प्रश्न 4) परकिय विनिमय बाजाराची रचना आणि कार्ये सविस्तर स्पष्ट करा. [15]

प्रश्न 5) स्थिर विनिमय दर म्हणजे काय? स्थिर विनिमय दराचे गुण दोष स्पष्ट करा. [15]

प्रश्न 6) टिपा लिहा (कोणत्याही तीन) [15]

- अ) आंतरराष्ट्रीय नानेनिधी
- ब) युरो डॉलर
- क) जागतिक बँक
- ड) विदेशी भांडवल
- इ) ब्रिक्स

Total No. of Questions : 3]

SEAT No. :

PE-3159

[Total No. of Pages : 6

[6525]-605

T.Y. B.Com.

364 : AUDITING & TAXATION - II
(CBCS) (2019 Pattern) (Semester - VI)

Time : 2½ Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*
- 3) *Use of calculator is allowed.*

Q1) a) Define the following terms (Any Five) : [10]

- i) Person
- ii) Deemed Assessee
- iii) Previous Year
- iv) Short Term Capital Gain
- v) Income
- vi) Direct Taxes

b) Write Short Notes (Any Two) : [10]

- i) Features of Income Tax Act
- ii) List of incomes exempted from Income Tax (minimum 10)
- iii) Difference between Capital Expenditure and Revenue Expenditure.

Q2) Solve any two problems out of three : [14]

a) Mr. Ajay is employed in Bharat Ltd, Mumbai as a Manager. He has submitted the following particulars of his income for the financial year 2024-25. [7]

- i) Basic Salary Rs. 30,000/- p.m
- ii) Dearness Allowance - 50% of basic salary (Considered for retirement benefits)
- iii) He contributed Rs. 3,000/- pm towards his recognised provident fund and an equal amount is contributed by employer.
- iv) He received Rs. 20,000/- by way of reimbursements of the hospital bill in respect of his wife.
- v) The company pays his electricity and water bill of Rs. 34,000/- per year.
- vi) Profession Tax deducted and paid Rs. 2,500/- p.a.

Mr. Ajay, has not exercised New Tax Regime U/s. 115BAC, compute his income from salary for A.Y. 2025-26.

P.T.O.

- b) Compute income from House Property of Mr. Baban, for the A.Y. 2025-26 from the following particulars under old regime. [7]

Particulars	Amount Rs.
i) Interest on Loan	70,000
ii) Municipal Tax	10,000
iii) Vacancy Period	2 Months
iv) Unrealised Rent	15,000
v) Annual Rent	4,20,000
vi) Standard Rent	4,50,000
vi) Fair Rent	5,00,000
vii) Municipal Value	4,80,000

- c) The following is the Profit & Loss Account for the year ended on 31st March, 2025 furnishes by Mr Kanchan. [7]

PROFIT & LOSS ACCOUNT

For the year ended on 31/03/2025

Particulars	Amount Rs.	Particulars	Amount Rs.
To Salary	89,000	By Gross Profit	1,50,000
To Advertisement	4,000	By Dividend	4,200
To Fire Insurance	1,750	By Gift from father	1,12,500
To Office Expenses	2,250	By Interest on Bank Deposit	3,000
To Depreciation	8,900	By Bad Debts recovered	2,700
To Bonus	3,400	(Not allowed as deduction earlier)	
To Income Tax	5,300		
To GST	2,250		
To Interest on Bank Loan	2,800		
To R.D.D	2,750		
To Net Profit	1,50,000		
	2,72,400		2,72,400

Adjustments :

- Salary includes Rs. 4,100/- paid to a domestic servant.
- Advertisement includes Rs. 1,275 as expenditure incurred for selling household furniture.
- Allowable depreciation as per Income Tax Rules is Rs. 5,000/-.
- GST includes Rs. 750/- a penalty for not filing returns in time.
- Bank loan is for business purpose.

Compute taxable income form business for the A.Y. 2025-26

Q3) Mr. Suhas, Agra who is handicapped (80 % disabilities) has furnished the following details of his Income for the year ending 31.03.2025. You are required to compute his total income and tax liability for the A.Y. 2025-26, under Old and New Regime. **[16]**

- i) Gross Salary Rs. 9,10,000/-
- ii) Income from house property Rs. 1,75,000/-
- iii) Income from business Rs. 2,50,000/-
- iv) Interest on government securities (gross) Rs. 5,000/-
- v) Interest on Bank Deposit received Rs. 7,000/-
- vi) Donation paid to government for the promotion of family planning Rs. 12,000/-
- vii) Life insurance premium paid during the year Rs. 18,000/-
- viii) He paid tuition fees for his son Rs. 70,000/-
- ix) He deposited Rs. 50,000/- in State Bank of India as fixed deposit for 5 years.
- x) His total contribution in New Pension Scheme (NPS) Rs. 85,000/-
- xi) Profession tax paid Rs. 2,500/-

PE-3159

[6525]-605

T.Y. B.Com.

364 : अंकेक्षण आणि प्राप्तिकर - II
(CBCS) (2019 Pattern) (Semester - VI)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2½ तास]

[एकूण गुण : 50

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहे.
2) उजव्या बाजूस दिलेले आकडे पूर्ण गुण दर्शवतात.
3) कॅल्क्युलेटरचा वापर करण्यास परवानगी आहे.
4) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

-
- प्रश्न 1)** अ) खालीलपैकी कोणत्याही पाच संज्ञा स्पष्ट करा. [10]
i) व्यक्ती (Person)
ii) आभाशी कर दाता (Deemed Assessee)
iii) मागील आर्थिक वर्ष (Previous Year)
iv) अल्पकालीन भांडवली नफा (Short Term Capital Gain)
v) उत्पन्न (Income)
vi) प्रत्यक्ष कर (Direct Taxes)
- ब) खालीलपैकी कोणत्याही दोनवर संक्षिप्त टिप्पणी लिहा : [10]
i) प्राप्तीकर कायद्याची वैशिष्ट्ये सांगा.
ii) आयकरातून सूट दिलेल्या किमान दहा उत्पन्नांची यादी लिहा.
iii) भांडवली खर्च आणि महसूली खर्च यातील फरक स्पष्ट करा.
- प्रश्न 2)** खालील तीन प्रश्नां पैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा : [14]
अ) श्री अजय, भारत मर्यादित कंपनी, मुंबई येथे व्यवस्थापक म्हणून कार्यरत आहेत. त्यांच्या आर्थिक वर्ष 2024-25 साठीच्या उत्पन्नाचे तपशील पुढीलप्रमाणे आहेत : [7]
i) प्रति महिना मिळणारा मूळ पगार रक्कम ₹ 30,000/-
ii) त्यांना मूळ पगाराच्या 50% एवढा महागाई भत्ता मिळतो (महागाई भत्ता हा सेवानिवृत्तीच्या लाभासाठी विचारात घ्यावा)
iii) त्यांनी मान्यता प्राप्त भविष्य निर्वाह निधीला स्वतः रु 3,000/- दरमहा प्रमाणे वर्गणी भरली आहे आणि कंपनीने तेवढीच रक्कम त्यांच्या निधीला भरली आहे
iv) त्यांच्या पत्नीच्या हॉस्पिटलच्या खर्चाच्या बिलापोटी रक्कम ₹ 20,000/- इतकी परतफेड कंपनीकडून मिळाली.

v) श्री अजय यांच्या विज बील व पाणी बीलासाठी कंपनीकडून वर्षभरात ₹34,000/- भरले आहे

vi) व्यावसायिक कर ₹ 2,500/- भरला आहे.

श्री अजय त्यांनी कलम 115BAC अंतर्गत नवीन करप्रणाली स्वीकारलेली नसून वरील माहितीच्या आधारे करनिर्धारण वर्ष 2025-26 साठी त्यांचे पगारापासून मिळणारे उत्पन्न काढा.

ब) श्री बबन यांनी त्यांच्या मालमत्तेच्या दिलेल्या माहितीनुसार करनिर्धारण वर्ष 2025-26 साठी जुन्या करप्रणालीनुसार घर मालमत्तेपासून मिळणारे उत्पन्न काढा. [7]

i) कर्जावरील भरलेले व्याज : ₹ 70,000/-

ii) महानगरपालिकेचा भरलेला कर : ₹ 10,000/-

iii) घर भाड्याने न दिल्याचा रिक्त कालावधी : 2 महिने

iv) वसूल न झालेले भाडे : ₹ 15,000/-

v) एकूण वार्षिक भाडे : ₹ 4,20,000/-

vi) भाडे नियंत्रण कायदानुसार प्रमाणित भाडे : ₹ 4,50,000/-

vi) वाजवी भाडे : ₹ 5,00,000/-

vii) महानगरपालिकेची किंमत : ₹ 4,80,000/-

क) श्री कांचन यांचा 31 मार्च 2025 रोजी समाप्त झालेल्या आर्थिक वर्षासाठीचा व्यवसायाचा नफा-तोटा पत्रक पुढीलप्रमाणे : [7]

नफा-तोटा पत्रक

खर्च	रक्कम (₹)	उत्पन्न	रक्कम (₹)
पगार खर्च	89,000	एकूण नफा	1,50,000
जाहिगत खर्च	4,000	लाभांश	4,200
अग्निविमा खर्च	1,750	वडिलांकडून मिळालेली भेट	1,12,500
कार्यालय खर्च	2,250	बँक ठेव व्याज	3,000
घसारा खर्च	8,900	पूर्वी नामंजूर केलेली वसूल झालेली जुनी येणी	2,700
बोनस खर्च	3,400		
आयकर	5,300		
वस्तू व सेवा कर	2,250		
बँक कर्जावरील व्याज	2,800		
संशयित येणी तरतूद	2,750		
निव्वळ नफा	1,50,000		
एकूण	2,72,400	एकूण	2,72,400

इतर माहिती :

1. पगाराच्या रकमेमध्ये रु. 4,100/- घरगुती नोकराला दिलेल्या पगाराचे आहेत.
2. जाहिरात खर्चामध्ये घरगुती फर्निचर विकण्यासाठी केलेल्या जाहिरातीचे रु. 1,275 समाविष्ट आहेत.
3. आयकर कायदानुसार मान्य घसारा रु 5,000/- आहे.
4. वस्तू व सेवा करामध्ये वेळेत विवरण पत्र दाखल न केल्याचा दंडाचे रु 750/- समाविष्ट आहेत
5. बँक कर्ज व्यावसायिक कारणासाठी घेतलेले आहे.

करनिर्धारण वर्ष 2025-26 साठी श्री कांचन यांचे व्यवसायापासूनचे करपात्र उत्पन्न काढा.

प्रश्न 3) श्री सुहास हे आग्रा येथील रहिवासी असून ते 80 % प्रमाणपत्र प्राप्त दिव्यांग आहेत त्यांनी 31.03.2025 रोजी संपलेल्या आर्थिक वर्षासाठीचे उत्पन्नाचा तपशील सादर केलेला आहे. कर निर्धारण वर्ष 2025-26 साठी त्यांचे जुन्या व नवीन प्रणाली नुसार करपात्र उत्पन्न व कर दायित्व काढा : [16]

- i) मिळालेला एकूण ढोबळ पगार रु 9,10,000/-
- ii) घर मालमत्तेपासून मिळालेले उत्पन्न रु 1,75,000/-
- iii) व्यवसायापासून मिळालेले उत्पन्न रु 2,50,000/-
- iv) सरकारी रोख्यांवरील ढोबळ व्याज रु 5,000/-
- v) बँक ठेवीवरील मिळालेले व्याज रु 7,000/-
- vi) कुटुंब नियोजन कार्यक्रम राबविण्यासाठी सरकारला दिलेली देणगी रु 12,000/-
- vii) वैयक्तिक जीवन विमा हप्ता भरलेली रक्कम रु 18,000/-
- viii) स्वतःच्या मुलाच्या शिक्षणासाठी भरलेली शिक्षण शुल्क फी रु 70,000/-
- ix) भारतीय स्टेट बँक ऑफ इंडिया मध्ये 5 वर्षासाठी केलेली मुदत ठेव रु 50,000/-
- x) नवीन पेन्शन योजनेतील स्वतःचे वार्षिक योगदान रु 85,000/-
- xi) भरलेला व्यावसायिक कर रक्कम रु 2,500/-

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PE1110

[Total No. of Pages : 4

[6525]-606

T.Y.B.Com.

365-A : BUSINESS ADMINISTRATION-II

(Marketing)

(CBCS 2019 Pattern) (Semester - VI) (Special Paper-II)

Time : 2½ Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) All questions are compulsory.*
- 2) Figures to the right indicate full marks.*

Q1) A) Fill in the blanks by selecting suitable choice. (any five) [5]

- i) In _____ (market) gold and silver are Traded.
 - a) Commodity Market
 - b) Produce Market
 - c) Bullion Market
 - d) None of these
- ii) Buying and Selling of mass consumer goods and services comes under which of the following markets?
 - a) Business Markets
 - b) Global Markets
 - c) Consumer Markets
 - d) Government Markets
- iii) Green marketing is a part of _____
 - a) Social Marketing
 - b) Service Marketing
 - c) Relationship Marketing
 - d) Rural Marketing
- iv) Marketing is a process of converting the potential customers into _____.
 - a) Actual Customers
 - b) Prospective Customers
 - c) Marketers
 - d) None of these

P.T.O.

v) _____ is defined as communication with large numbers of customers at the same time.

- a) Personal Selling
- b) Sales Promotion
- c) Mass Selling
- d) All of the above

vi) What is advertising?

- a) Publicity
- b) Sales Promotion
- c) Paid Information
- d) All of the above

B) Match the following. [5]

Group A

Group B

i) Brand Equity	a) YouTube
ii) Mass Marketing	b) Greater Customer Loyalty
iii) Print Media Advertising	c) Magazines & Journals
iv) E-Marketing	d) Large Scale Production & Distribution
v) Video Marketing	e) Internet Promotion

Q2) Write Short Notes (Any two) [10]

- a) Advantages of Mass Marketing
- b) Video Marketing
- c) Limitation of Market Segmentation
- d) Green Marketing

Q3) a) What is 'Marketing'? What are the functions of Marketing? [8]

b) What is 'Marketing Mix'? Explain in detail 7 P's of Marketing. [7]

Q4) a) Describe in detail various Pricing Methods? [8]

b) What is 'Advertising'? Explain the importance and Scope of Advertising. [7]

* * *

Total No. of Questions : 4]

PE1110

[6525]-606

T.Y.B.Com.

365-A : BUSINESS ADMINISTRATION-II

(Marketing)

(CBCS 2019 Pattern) (Semester - VI) (Special Paper-II)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2½ तास]

[एकूण गुण : 50

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
-

- प्र.1) अ)** योग्य पर्यायाची निवड करून रिकाम्या जागा भरा. (कोणत्याही पाच) [5]
- i) या बाजारात सोने आणि चांदी विकली जाते.
अ) वस्तू बाजार
ब) उत्पादनाची बाजारपेठ
क) सराफा बाजार
ड) यापैकी काहीही नाही
- ii) मोठ्या प्रमाणावर उपभोग्य वस्तू आणि सेवांची खरेदी विक्री खालीलपैकी कोणत्या बाजारांतर्गत येते?
अ) व्यावसायिक बाजार पेठा ब) जागतिक बाजार पेठा
क) ग्राहक बाजार पेठा ड) सरकारी बाजार पेठा
- iii) हरित विपणन हा चा एक भाग आहे.
अ) सामाजिक विपणन
ब) सेवा विपणन
क) संबंधात्मक विपणन
ड) ग्रामीण विपणन
- iv) विपणन ही संभाव्य ग्राहकाला मध्ये रूपांतरित करण्याची प्रक्रिया आहे.
अ) वास्तविक ग्राहक ब) अपेक्षित ग्राहक
क) बाजारपेठ धारक ड) यापैकी काहीही नाही
- v) एकाच वेळी मोठ्या संख्येने ग्राहकांशी संवाद म्हणून परिभाषित केले जाते.
अ) वैयक्तिक विक्री ब) विक्री प्रोत्साहन
क) मोठ्या प्रमाणावर विक्री ड) वरील सर्व

- vi) जाहिरात म्हणजे काय ?
अ) प्रसिद्धी
ब) विक्री प्रोत्साहन
क) सशुल्क माहिती
ड) वरील सर्व

ब) जोड्या लावा.

[5]

गट अ

गट ब

- i) व्यापार चिन्हांकन मूल्य
ii) मास मार्केटिंग
iii) प्रिंट मीडिया जाहिरात
iv) ई-मार्केटिंग
v) व्हिडिओ मार्केटिंग

- अ) युट्यूब
ब) जास्त ग्राहक निष्ठा
क) मासिके आणि जर्नल्स
ड) मोठ्या प्रमाणात उत्पादन आणि वितरण
इ) इंटरनेट प्रमोशन

प्र.2) टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन)

[10]

- अ) मास मार्केटिंगचे फायदे
ब) व्हिडिओ मार्केटिंग
क) विपणन विभागीकरणाच्या मर्यादा
ड) हरित विपणन

प्र.3) अ) 'विपणन' म्हणजे काय? विपणनाची कार्ये कोणती आहेत?

[8]

ब) 'विपणन मिश्र' म्हणजे काय? विपणनाचे 7 पी (7P's) स्पष्ट करा.

[7]

प्र.4) अ) किंमत पद्धतींचे सविस्तर वर्णन करा.

[8]

ब) 'जाहिरात' म्हणजे काय? जाहिरातीचे महत्त्व आणि व्याप्ती स्पष्ट करा.

[7]

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PE1111

[Total No. of Pages : 4

[6525]-607

T.Y.B.Com

BANKING & FINANCE-II

**365-B : Financial Markets and Institutions in India
(CBCS 2019 Pattern) (Semester - VI) (Special Paper - II)**

Time : 2½ Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) A) Fill in the blank with the most appropriate alternative (any five) [5]

- i) The first computerised stock exchange in India was _____.
 - a) Bombay Stock Exchange (BSE)
 - b) Multi Commodity Exchange (MCX)
 - c) National Stock Exchange (NSE)
 - d) Over-The-Counter Exchange of India (OTCEI)
- ii) The leading suppliers of trading instruments in capital markets are _____.
 - a) Private corporations
 - b) Government corporations
 - c) Manufacturing corporations
 - d) None of the above
- iii) The spot exchange rate is the exchange rate between two currencies for _____.
 - a) For future delivery
 - b) For delivery at a particular spot in future
 - c) For immediate delivery
 - d) None of the above
- iv) Certificate of deposits were introduced in the Indian market in _____.
 - a) 1989
 - b) 1990
 - c) 1991
 - d) 1988

P.T.O.

Total No. of Questions : 4]

PE1111

[6525]-607

T.Y.B.Com

BANKING & FINANCE-II

365-B : Financial Markets and Institutions in India
(CBCS 2019 Pattern) (Semester - VI) (Special Paper - II)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2½ तास]

[एकूण गुण : 50

- सूचना :-
- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
 - 2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
 - 3) संदर्भासाठी मूल इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्र.1) अ) रिकाम्या जागा भरा. (कोणत्याही 5)

[5]

- i) भारतातील पहिले संगणकीकृत स्टॉक एक्सचेंज होते.
अ) बॉम्बे स्टॉक एक्सचेंज (BSE)
ब) मल्टी कमोडिटी एक्सचेंज (MCX)
क) नॅशनल स्टॉक एक्सचेंज (NSE)
ड) ओव्हर-द-काउंटर एक्सचेंज ऑफ इंडिया (OTCEI)
- ii) भांडवली बाजारातील ट्रेडिंग साधनांचे प्रमुख पुरवठादार आहेत.
अ) खाजगी महामंडळे
ब) सरकारी महामंडळे
क) वस्तुनिर्माण महामंडळे
ड) वरीलपैकी कोणतेही नाही
- iii) हजर बाजार दर साठी दोन चलनांमधील विनिमय दर आहे.
अ) भविष्य प्रदान/पोचवणी
ब) भविष्यात विशिष्ट ठिकाणी वितरणासाठी
क) त्वरित प्रदान/पोचवणी
ड) वरीलपैकी कोणतेही नाही
- iv) भारतीय बाजारपेठेत ठेवीचे प्रमाणपत्र मध्ये सादर करण्यात आले.
अ) 1989
ब) 1990
क) 1991
ड) 1988
- v) जीवन विमा महामंडळाची स्थापना मध्ये झाली.
अ) 1956
ब) 1972
क) 1977
ड) 1957

- vi) सेबी म्हणजे
- अ) भारतीय प्रतिभूती विनिमय महामंडळ
- ब) भारतीय द्वितीय विनिमय महामंडळ
- क) भारतीय सुरक्षा कर्मचारी मंडळ
- ड) वरीलपैकी कोणतेही नाही

ब) जोड्या जुळवा.

[5]

अ गट	ब गट
i) एन.एस.इ.	अ) 1875
ii) बी.एस.इ.	ब) 1992
iii) निफ्टी	क) 2000
iv) आय.आर.डी.ए	ड) 1972
v) जी.आय.सी	ई) 1996

प्र.2) थोडक्यात टिपा लिहा. (कोणत्याही 2)

[10]

- अ) दलाल आणि उप-दलाल
- ब) भविष्य आणि विकल्प किंवा पर्याय बाजार
- क) म्युच्युअल फंड
- ड) आय. आर. डी. ए

प्र.3) अ) गृहवित्त कंपण्यांची कार्ये स्पष्ट करा.

[8]

ब) शेअर बाजारातील नोकरी व व्यवसायाच्या संधी सांगा.

[7]

प्र.4) अ) IRDA ची कार्ये स्पष्ट करा.

[8]

ब) मुंबई रोखे बाजार स्पष्ट करा.

[7]

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PE1112

[Total No. of Pages : 4

[6525]-608

T.Y.B.Com.

365 (C) : BUSINESS LAW AND PRACTICES-II
(CBCS 2019 Pattern) (Semester - VI)

Time : 2½ Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) A) Fill in the blank with the most appropriate alternative (any five) [5]

- i) The first companies act was passed in India in _____
(1830, 1850, 1857)
- ii) Corporate Governance is not a law, its a _____
(Mechanism, Scheme, Policy)
- iii) The term _____ is defined as the act or an instance of unjustly exercising power.
(Mismanagement, oppression, abuse)
- iv) The cadbury committee was established in May _____
(1990, 1991, 1992)
- v) The serious fraud investigation office shall be headed by _____
(Member, Inspector, Director)
- vi) Corporations are controlled and directed by _____
(Corporate ethics, Corporate governance, Corporate code)

P.T.O.

- B) Match the following. [5]
Column A	Column B
i) Mismanagement	a) Combination of two or more Companies into a single company
ii) Compromise	b) Removal of Managing Director
iii) Merger	c) 1 st April 1956
iv) Independent Director	d) Result of dispute
v) The Companies Act 1956	e) Conducting affairs in some prejudicial dishonest or inept manner

Q2) Short Notes on (Any 2) [10]

- a) Features of company.
- b) Protection of minority interest.
- c) Conditions for sanction of compromise.
- d) Importance of corporate governance.

Q3) a) Explain the provisions related to social responsibilities of company. [8]
b) Explain the provisions to prevention of oppression and mismanagement. [7]

Q4) a) Explain the cadbury committee report on Corporate Governance. [8]
b) What are the rights and duties of Inspectors. [7]

Total No. of Questions : 4]

PE1112

[6525]-608

T.Y.B.Com.

365 (C) : BUSINESS LAW AND PRACTICES-II

(CBCS 2019 Pattern) (Semester - VI)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2½ तास]

[एकूण गुण : 50

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
-

प्र.1) अ) रिकाम्या जागा भरा. (कोणत्याही पाच)

[5]

- i) भारतातील पहिला कंपनी कायदा मध्ये पास करण्यात आला.
(1830, 1850, 1857)
- ii) कार्पोरेट गव्हर्नन्स हा कायदा नाही, तर तो आहे.
(यंत्रणा, योजना, धोरण)
- iii) या संज्ञेची व्याख्या कायदा किंवा अन्याय्यपणे सत्ता वापरण्याचे उदाहरण अशी करण्यात आली आहे.
(गैरव्यवस्थापन, दडपशाही, गैरवर्तन)
- iv) कॅडबरी समितीची स्थापना मे मध्ये करण्यात आली
(1990, 1991, 1992)
- v) गंभीर फसवणूक तपास कार्यालयाचे प्रमुख असतात.
(सभासद, निरीक्षक, संचालक)
- vi) व्यावसायिक संस्थांचे नियंत्रण व निर्देशन द्वारे केले जाते.
(व्यावसायिक नीतीमूल्ये, व्यावसायिक प्रशासन, व्यावसायिक संहिता)

ब) खालील जोड्या जुळवा.

[5]

रकाना अ	रकाना ब
i) गैरव्यवहार	अ) दोन किंवा दोनपेक्षा जास्त कंपन्यांचे एकत्रीकरण
ii) तडजोड	ब) व्यवस्थापकीय संचालकाची हकालपट्टी
iii) विलीनीकरण	क) 1 एप्रिल 1956
iv) स्वतंत्र संचालक	ड) वादाचा परिणाम
v) कंपनी कायदा 1956	इ) काली पूर्वग्रहदूषित, अप्रामाणिक किंवा अयोग्य पद्धतीने व्यवहार करणे

प्र.2) थोडक्यात टिपा लिहा.

[10]

- अ) कंपनीची वैशिष्ट्ये
- ब) अल्पसंख्यांक सभासदांच्या हिताचे रक्षण
- क) तडजोड मंजूर करण्याच्या अटी
- ड) कार्पोरेट गव्हर्नन्सचे महत्व

प्र.3) अ) कंपनीच्या सामाजिक जबाबदारी बदलच्या तरतूदी स्पष्ट करा.

[8]

ब) दडपशाही आणि गैरव्यवस्थापन रोखण्यासाठीच्या तरतूदी स्पष्ट करा.

[7]

प्र.4) अ) कार्पोरेट गव्हर्नन्ससंबंधी कैडबरी समितीचा अहवाल स्पष्ट करा.

[8]

ब) निरीक्षकाचे हक्क आणि कर्तव्ये कोणती आहेत?

[7]

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PE1113

[Total No. of Pages : 4

[6525]-609

T.Y.B.Com.

**365 (D) : CO-OPERATION AND RURAL DEVELOPMENT-II
(CBCS 2019 Pattern) (Semester - VI) (Paper - II)**

Time : 2½ Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) All questions are compulsory.
- 2) Figures to the right indicate full marks.

Q1) A) Fill in the blanks. (any five)

[5]

- i) NAFED is registered under _____
 - a) Multi State Society Act
 - b) Co-operative Act
 - c) Company Act
 - d) Society Act
- ii) M.A.P.M.C. means _____
 - a) Maharashtra Agent Produce Market Committee
 - b) Maharashtra Agriculture Produce Market Committee
 - c) Maharashtra Pradesh Adat Market Committee
 - d) Maharashtra Agricultural Produce Management Committee
- iii) Union government prepared Model Act in _____
 - a) 1903
 - b) 1803
 - c) 2003
 - d) 2013
- iv) The Head quarter of NAFED is at _____
 - a) Mumbai
 - b) Delhi
 - c) Kolkata
 - d) Madras
- v) APMCS are controlled by _____ Government.
 - a) State
 - b) Central
 - c) District
 - d) Taluka

P.T.O.

- vi) The focus of export marketing is on the_____
- a) manufacturer
 - b) nation
 - c) customer
 - d) price

B) Match the following. [5]

A	B
i) New market & Product	a) Formation of APMC
ii) MAPMC Act	b) Product development strategy
iii) Saling agriculture goods abroad	c) Opportunities to formers
iv) APMC	d) Export marketing
v) Board of Directors	e) Management of APMC

Q2) Write Short Notes. (Any two) [10]

- a) Progress of APMC
- b) Organizational setup of NAFED
- c) Co-operative Service Marketing
- d) Importance of Marketing Strategy

Q3) a) State the main provision in model APMC Act 2003. [8]

b) State the functions of NAFED. [7]

Q4) a) State the strategy for exporting agriculture produce. [8]

b) State the problems of APMC. [7]

- vi) निर्यात विपणनामध्ये यावर भर दिला जातो.
अ) उत्पादक
ब) राष्ट्र
क) ग्राहक
ड) किंमत

ब) खालील जोड्या लावा.

[5]

अ	ब
i) नवीन बाजार व उत्पादन	अ) कृषी उत्पन्न बाजार समित्यांची स्थापना
ii) महाराष्ट्र कृषी उत्पन्न बाजार समिती कायदा	ब) उत्पादन विकास व्यूहरचना
iii) भारताबाहेर कृषीमाल विक्री	क) शेतकऱ्यांना संधी
iv) कृषी उत्पन्न बाजार समित्या	ड) निर्यात विपणन
v) संचालक मंडळ	इ) कृषी उत्पन्न बाजार समित्यांचे व्यवस्थापन

प्र.2) टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन)

[10]

- अ) कृषी उत्पन्न बाजार समित्यांची प्रगती
ब) नाफेडची संघटनात्मक रचना
क) कृषी सेवा सहकारी विपणन
ड) विपणन व्यूहरचनेचे महत्त्व

प्र.3) अ) कृषी उत्पन्न बाजार समित्यांचा आधुनिक कायदा 2003 ची मुख्य तरतुदी सांगा.

[8]

ब) नाफेडची कार्ये सांगा.

[7]

प्र.4) अ) कृषी माल निर्यात करण्याची व्यूहरचना सांगा.

[8]

ब) कृषी उत्पन्न बाजार समित्यांच्या समस्या सांगा.

[7]

* * *

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PE-1114

[Total No. of Pages : 3

[6525]-610

T.Y. B.Com.

365-e : COST AND WORKS ACCOUNTING - II
(2019 Pattern) (Semester - VI)

Time : 2½ Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) A) Fill in the blanks (Any 5 out of 6) [5]

- i) Retention money serves as a _____ with the contractee.
 - a) Tool
 - b) security
 - c) purpose
 - d) clause
- ii) An escalation clause usually refers to change in prices of _____.
 - a) inputs
 - b) material
 - c) labour
 - d) taxes
- iii) In process industries there is a flow of _____ from one operation to the next operation
 - a) Logic
 - b) purpose
 - c) continuity
 - d) materials
- iv) A _____ contains all relevant information regarding production and other details of the job
 - a) List
 - b) sheet
 - c) production order
 - d) card
- v) Under job costing each job is separately _____.
 - a) identifiable
 - b) unknown
 - c) logical
 - d) variable
- vi) In contract costing the total loss if any is transferred to _____.
 - a) Trading Account
 - b) Balance sheet
 - c) Costing profit and loss
 - d) Drawings

P.T.O.

- B) Match the following : [5]
i) Service Costing	Terminal costing
ii) Running charges	Operating costing
iii) Costs at processes	over and above the normal loss
iv) Contract costing	easily controllable
v) Abnormal loss	variable operating expenses

Q2) Short Notes (Any Two out of Four) [10]

- a) Escalation clause in Contract Costing
- b) Importance of Service Costing
- c) Need of Job Costing
- d) Abnormal Loss

Q3) X Ltd undertook a contract for construction of bridge. The contract price is Rs. 600000. The following is the information relating to the contract during the year 2022-2023

Particular	Amt
Materials Purchased and issued	70698
Materials sent to site	100000
Materials returned to stores	1098
Materials at site on 31/03/2023	3766
Labour engaged on site	140000
Wages accrued and due but not paid	8750
Engineers fees	6334
Direct expense payable	580
General overheads	8252
Overheads outstanding	9250
Plant installed at site cost	41500
Erection charges on site for Plant	1250
Scrap value of plant after 5 years	2750
Work certified	390000
Cost of work not certified	9000
Cash received from contractee	360000

Prepare Contract account and contractee's account. Also show the amount of profit which you consider might be fairly taken on the contract and how have you calculated the same [15]

Q4) A product passes through three processes A,B & C. During a monthly period 1000 units are produced with which the following information is available.[15]

Particulars	A	B	C
Direct material	2000	1000	1000
Direct labour	1500	700	800
Direct expense	300	100	100

Indirect expenses amounted to Rs.4500 and they are to be apportioned to the process on the basis of Direct Material. Prepare process account showing the total cost per unit at each process.

OR

From the following data calculate the cost per running mile of River Lines Transport Co.

Particulars	
Mileage run (annual)	15000 miles
Cost of vehicle	Rs.250000
Road License (annual)	Rs.7500
Annual Insurance	Rs.7000
Annual Garage Rent	Rs.7250
Supervision and Salaries (annual)	Rs.24000
Drivers wages per hour	Rs.30
Cost of fuel per liter	Rs.20
Miles run per liter	20 miles
Repairs and Maintenance per mile	Rs. 1.65
Tyre Allocation Per mile	Rs.0.80
Estimated life of vehicle	100000 miles

Charge interest at 15% on the cost of vehicle. The vehicle runs 20 miles per hour on an average.

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PE-1115

[Total No. of Pages : 3

[6525]-611
T.Y. B.Com.
365 F : BUSINESS STATISTICS - II
(2019 Pattern) (Semester - VI)

Time : 2½ Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates :

- 1) All questions are compulsory.
- 2) Figures to the right indicate full marks.
- 3) Use of calculator and statistical table is allowed.
- 4) Symbols and abbreviations have their usual meaning.

Q1) A) Choose the correct alternative of the following (any five)[5 × 1 = 5]

- i) If $X \rightarrow N(0,1)$, then $P(X \leq 0) = P(X > 0) = ?$
 - a) 1
 - b) 0
 - c) 0.5
 - d) = 0.75
- ii) The hypothesis of the no difference is called as _____
 - a) One sided hypothesis
 - b) Two sided hypothesis
 - c) Null hypothesis
 - d) Alternative hypothesis
- iii) Stratified sampling is used when the population is _____
 - a) Too small
 - b) Too large
 - c) Hetrogeneous
 - d) Homogeneous
- iv) Testing $H_0: \mu = 100$ against $H_1: \mu \neq 100$ is a _____
 - a) One sided left tailed test
 - b) One sided right tailed test
 - c) Two sided test
 - d) Both a and b
- v) Lottery method is an example of _____ sampling.
 - a) SRS
 - b) Stratified
 - c) Systematic
 - d) Two stage
- vi) If $X \rightarrow N(30,9)$ then mode of X _____
 - a) 3
 - b) 9
 - c) 21
 - d) 30

P.T.O.

B) State whether the following statements are true or false. (Any five)
[5 × 1 = 5]

- i) Type I error is rejecting H_0 when it is true.
- ii) Type II error is accepting H_0 when it is false.
- iii) For a certain normal distribution, we have mean > median > mode.
- iv) Large sample tests are called as exact test.
- v) ANOVA is used to compare two or more qualitative variables.
- vi) In simple random sampling method, each unit of the population has an equal chance of being included in the sample.

Q2) Write short notes (any two) : **[2 × 5 = 10]**

- a) Simple random sampling (SRS).
- b) Systematic sampling.
- c) Analysis of variance (ANOVA)
- d) Chi-square test for goodness of fit.

Q3) Attempt the following :

- a) If $X \rightarrow N(100, 25)$ then find **[5]**
 $P(X \leq 100)$, $P(X \geq 100)$, $P(X \leq 95)$,
 $P(X \geq 105)$, $P(95 \leq X \leq 105)$,
- b) A random sample of 90 adults is classified according to gender and the no. of hours they watch television during a week :

Hours spend in Watching TV	Gender	
	Male	Female
Over 15 Hours	15	29
Below 15 Hours	27	19

Examine whether the time spent watching television is independent of whether the viewer is male or female? Use 5% level of significance. **[5]**

- c) Fill in the blanks of the following ANOVA table :

Source of variation	Degress of freedom	Sum of squares	Mean sum of squares	Variance Ratio
Between Salesman	4	45	-	-
Between Months	3	91	-	-
Error	8	80	-	-
Total	15	216		

Test the homogeneity of machine types and workers. Use 5% level of significance. **[5]**

Q4) Attempt the following :

- a) Explain with an illustration : **[5]**
Types I and II Error.
- b) In a population of size 5 the values are 4,3,5,7,10. Draw all possible sample of size 3 using SRSWOR. Verify that sample mean is an unbiased estimator of population mean. **[5]**
- c) On the basis of the following data can we say that there is significant difference in average reading rate of boys and girls. Use 5% level of significance. **[5]**

Gender	Sample size	Average reading time	Variance
Boys	100	191	450
Girls	100	206	450

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PE-1116

[Total No. of Pages : 4

[6525]-612

T.Y. B.Com.

365(g) : BUSINESS ENTREPRENEURSHIP - II (Special Paper - II)
(2019 Pattern) (Semester - VI)

Time : 2½ Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) *All the questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) A) Fill in the blanks. (Attempt any five out of six) : [5]

- i) _____ is to estimate the demand of the proposed product in the future.
 - a) Financial Plan
 - b) Price Analysis
 - c) Market Analysis
- ii) _____ is the most important in business plan.
 - a) Social Aspect
 - b) Executive Summery
 - c) Human Resource Aspect
- iii) ERM stand for _____.
 - a) Enterprise Revenue Management
 - b) Enterprise Risk Management
 - c) Environment Risk management
- iv) _____ occurs when an unexpected problem puts the stability of a company of organization at risk.
 - a) Business Crisis
 - b) Emergency Management
 - c) Control Environment

P.T.O.

v) Toppr was founded in the year _____.

a) 2011

b) 2012

c) 2013

vi) _____ is the founder of ZOMATO.

a) Harvinder Goyal

b) Sukhvinder Goyal

c) Deepender Goyal

B) Match the following :

[5]

i)	Business Crises	a)	Anand Prakash
ii)	Vedantu	b)	Financial
iii)	Start up	c)	Unexpected Problem
iv)	MSME Act	d)	2015
v)	Paytm	e)	2006

Q2) Write Short Notes (Attempt Any Two) :

[10]

a) Human Resource Aspect.

b) MSME registration process.

c) Steps in Business Plan.

d) Crises under Covid-19.

Q3) a) What is Business Plan? Explain the Objectives of Business Plan.

[8]

b) What are the Documents required for Udyog Aadhar MSME Registration.

[7]

Q4) a) What is Business Crises? Explain various Types of Business Crises.

[8]

b) Explain the Significance and Advantages of Start-Up India.

[7]

Total No. of Questions : 4]

PE-1116

[6525]-612

T.Y. B.Com.

365(g) : BUSINESS ENTREPRENEURSHIP - II (Special Paper - II)
(2019 Pattern) (Semester - VI)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2½ तास]

[एकूण गुण : 50

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहे.
2) उजवीकडील अंक प्रश्नाचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
3) संदर्भासाठी मुळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

-
- प्रश्न 1) अ) रिकाम्या जागा भरा (कोणतेही पाच) : [5]
- i) म्हणजे भविष्यात प्रस्तावित उत्पादनाच्या मागणीचा अंदाज लावणे.
अ) आर्थिक योजना
ब) किंमत विश्लेषण
क) बाजाराचे विश्लेषण
- ii) व्यवसाय योजनेत हा सर्वात महत्वाचा आहे.
अ) सामाजिक पैलू
ब) कार्यकारी सारांश
क) मानव संसाधन पैलू
- iii) ई.आर.एम. म्हणजे होय.
अ) एन्टरप्राइझ रेव्ह्यु मॅनेजमेंट
ब) एन्टरप्राइझ रिस्क मॅनेजमेंट
क) एन्व्हायरमेंट रिस्क मॅनेजमेंट
- iv) उद्भवते जेव्हा एखादी अनपेक्षित समस्या कंपनी किंवा संस्थेची स्थिरता धोक्यात आणते.
अ) व्यवसाय संकट
ब) आपत्कालीन व्यवस्थापन
क) नियंत्रण वातावरण

v) Toppr ची स्थापना वर्षात झाली.

अ) 2011

ब) 2012

क) 2013

vi) हे झोमॅटो चे संस्थापक आहेत.

अ) हरविंदर गोयल

ब) सुखविंदर गोयल

क) दिपेंदर गोयल

ब) जोड्या लावा :

[5]

i)	व्यवसाय संकटे	अ)	आनंद प्रकाश
ii)	वेदांतू	ब)	वित्त
iii)	स्टार्ट-अप	क)	अनपेक्षित समस्या
iv)	एम.एस.एम.ई. कायदा	ड)	2015
v)	पेटीम	इ)	2006

प्रश्न 2) टिपा लिहा (कोणत्याही दोन) :

[10]

अ) मानव संसाधन पैलू

ब) एम. एस. एम. ई. नोंदणी प्रक्रिया

क) व्यवसाय योजनेतील पायऱ्या

ड) कोविड - 19 अंतर्गत संकटे

प्रश्न 3) अ) व्यवसाय योजना म्हणजे काय? व्यवसाय योजनेची उद्दिष्टे स्पष्ट करा.

[8]

ब) उद्योग आधार एम. एस. एम. ई. नोंदणीसाठी कोणती कागदपत्रे आवश्यक आहेत.

[7]

प्रश्न 4) अ) व्यवसाय समस्या म्हणजे काय? विविध प्रकारच्या व्यवसायातील समस्या स्पष्ट करा.

[8]

ब) स्टार्ट-अप इंडियाचे महत्त्व आणि फायदे स्पष्ट करा.

[7]

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

PE-1117

[Total No. of Pages : 4

[6525]-613

T.Y. B.Com.

365(h) : Marketing Management - II

(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - VI) (Paper - II)

Time : 2½ Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) All questions are compulsory.
- 2) Figures to the right indicate full marks.

Q1) Choose the correct option from the given options and write the answer.
(Any 5): **[5]**

- i) Rights of consumer are protected under _____
 - a) Consumer protection 1986
 - b) Consumer protection 1990
 - c) Consumer protection 1982
 - d) Consumer protection 1991
- ii) Patent Act was passed in the year :
 - a) 1932
 - b) 1970
 - c) 1972
 - d) 1986
- iii) ISI mark is mentioned on the products related to _____
 - a) Industrial products
 - b) Processed food
 - c) Non-polluting vehicles
 - d) Agricultural products
- iv) Which of the following is incorrect about digital marketing?
 - a) Digital marketing can only be done offline
 - b) Digital marketing cannot be done offline
 - c) Digital marketing requires electronic devices for promoting goods and services
 - d) In general, digital marketing can be understood as online marketing, web marketing, and e-mail marketing.
- v) Digital marketing is becoming very popular due to the?
 - a) increase in internet users
 - b) increase in mobile phone users
 - c) increase in digital content consumption
 - d) all of the above
- vi) How many types of pillars do we have in digital marketing?
 - a) 1
 - b) 2
 - c) 3
 - d) 4

P.T.O.

Q2) Match the following :

[5]

i) Market	a) National Marketing
ii) Registered Brand	b) Use of Digital Marketing
iii) Digital Marketing	c) Intellectual Property
iv) Global Marketing	d) Mercutus
v) Patent	e) World wide market
	f) Trademarks

Q3) Write Short Notes on (Any Two) :

[10]

- a) Importance of Marketing Regulations.
- b) Storage function in agriculture marketing
- c) Global Marketing strategy issues
- d) Advantages of Cyber Security Marketing

Q4) a) Explain the different types of agricultural products?

[8]

b) What is trademark and explain the different types of Trademarks? **[7]**

Q5) a) Explain difference between Global Marketing and International Marketing.

[8]

b) Explain the advantages of cyber security marketing. **[7]**

PE-1117

[6525]-613

T.Y. B.Com.

365(h) : Marketing Management - II
(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - VI) (Paper - II)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2½ तास]

[एकूण गुण : 50

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
3) संदर्भासाठी मूल इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

-
- प्रश्न 1) दिलेल्या पर्याया पैकी योग्य पर्याय निवडून उत्तर लिहा. (कोणत्याही पाच) [5]
- i) उपभोक्ता अधिकारांची संरक्षणे कायद्या अंतर्गत केली जाते.
अ) उपभोक्ता संरक्षण 1986
ब) उपभोक्ता संरक्षण 1990
क) उपभोक्ता संरक्षण 1982
ड) उपभोक्ता संरक्षण 1991
- ii) पॅटेंट अधिनियम कायदा कोणत्या वर्षात जाहीर झाला.
अ) 1932 ब) 1970
ब) 1972 ड) 1986
- iii) ISI मार्क उत्पादनांसंबंधी नमूद केला जातो.
अ) औद्योगिक उत्पादन ब) प्रसंस्कृत अन्न
क) प्रदूषणरहित वाहन ड) कृषी उत्पादन
- iv) खालीलपैकी कोणते विधान डिजिटल मार्केटिंगविषयी अयोग्य आहे?
अ) डिजिटल मार्केटिंग फक्त ऑफलाइन केली जाऊ शकते
ब) डिजिटल मार्केटिंग ऑफलाइन केली जाऊ शकत नाही
क) डिजिटल मार्केटिंगसाठी इलेक्ट्रॉनिक डिव्हाइसेस वापरणे गरजेचे आहे
ड) सामान्यतः डिजिटल मार्केटिंगला ऑनलाइन मार्केटिंग वेब मार्केटिंग, आणि ई-मेल मार्केटिंग म्हणून समजू शकता

- v) डिजिटल मार्केटिंगचा प्रसार वाढत आहे कारण ?
अ) इंटरनेट वापरकर्त्यांचा वापर वाढला आहे
ब) मोबाइल फोन वापरकर्त्यांचा वापर वाढला आहे
क) डिजिटल कंटेंटउपभोक्त्यांचा वापर वाढला आहे
ड) वरील पैकी सर्व
- vi) डिजिटल मार्केटिंगमध्ये किती प्रकारांचे स्तंभ आहेत ?
अ) 1
ब) 2
क) 3
ड) 4

प्रश्न 2) योग्य जोड्या जुळवा : [5]

i) मार्केट	अ) राष्ट्रीय विपणन
ii) नोंदणीकृत ब्रँड	ब) डिजिटल मार्केटिंगचा वापर
iii) डिजिटल मार्केटिंग	क) बौद्धिक संपदा
iv) जागतिक विपणन	ड) मर्कटस
v) पेटंट	इ) जगभरातील बाजारपेठ
	फ) ट्रेडमार्क

प्रश्न 3) टिपा लिहा (कोणत्याही दोन) [10]

- अ) विपणन नियमनाचे महत्त्व.
ब) कृषी विपणन साठवणूक कार्य.
क) जागतिक विपणन धोरण समस्या.
ड) सायबर सुरक्षा विपणनाचे फायदे.

प्रश्न 4) अ) कृषी वस्तूंचे विविध प्रकार स्पष्ट करा. [8]

ब) व्यापारी चिन्हे म्हणजे काय व्यापारी चिन्हांचे प्रकार स्पष्ट करा. [7]

प्रश्न 5) अ) जागतिक विपणन व आंतरराष्ट्रीय विपणन यातील फरक स्पष्ट करा. [8]

ब) सायबर सुरक्षा विपणनाचे फायदे स्पष्ट करा. [7]

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PE-1118

[Total No. of Pages : 4

[6525]-614

T.Y. B.Com.

**365(i) : AGRICULTURAL AND INDUSTRIAL ECONOMICS - II
(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - VI) (Paper - II)**

Time : 2½ Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) A) Fill in the blanks. (Attempt any 5 out of 6) : [5]

- i) _____ is the major problem of agricultural labors.
(Low wages, sustainable employment, low saving rate, less purchasing power)
- ii) Maharashtra Industrial Policy was passed in _____.
(2001, 2005, 2019, 2023)
- iii) The companies established by the farmers are called _____.
(FPO, SSO, FNO, IPO)
- iv) The main cause of increasing agricultural labor in India is _____.
(Over polulation, less agricultural productivity, Low level of Income, High standard of living)
- v) _____ is not a characteristic of agricultural labor.
(Low wages, long working hours, Lack of job security, High levels of education)
- vi) The Covid-19 have _____ impact on agriculture sector in India.
(Positive, Negative, Sectorial, Cyclical)

P.T.O.

B) Match the following : [5]

i) Conflict between workers and Industry owners	a) New Industrial Idea / Concept
ii) Start- up India	b) Industrial Dispute
iii) Low wages	c) Diversification of agriculture
iv) Multiple cropping pattern	d) Agricultural labor
v) Production in India	e) Make in India

Q2) Write a short note (Any 2 out of 4) : [10]

- a) Economic Characteristics of Agricultural Labors.
- b) Water Management Initiatives.
- c) Make in India.
- d) Impact of Covid-19 Pandemic on Agricultural Sector.

Q3) a) Explain the types of Agricultural labor. [8]

b) Write a detail note on Famers producer companies. [7]

Q4) a) Explain in detail the problems of agriculture labor in India. [8]

b) Describe the causes of Industrial dispute. [7]

Total No. of Questions : 4]

PE-1118

[6525]-614

T.Y. B.Com.

365(i) : AGRICULTURAL AND INDUSTRIAL ECONOMICS - II
(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - VI) (Paper - II)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2½ तास]

[एकूण गुण : 50

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक प्रश्नाचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
3) संदर्भासाठी मुळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

-
- प्रश्न 1) अ) रिकाम्या जागा भरा (कोणत्याही 5) :** [5]
- i) शेती मजुरांची प्रमुख समस्या आहे.
(कमी वेतन, शाश्वत रोजगार, अल्प बचत दर, अल्प खरेदी शक्ती)
- ii) महाराष्ट्र औद्योगिक धोरण कायदा मध्ये संमत करण्यात आला.
(2001, 2005, 2019, 2023)
- iii) शेतकऱ्यांनी स्थापन केलेल्या कंपनीस असे म्हणतात.
(FPO, SSO, FNO, IPO)
- iv) भारतातील शेतमजुरांच्या वाढत्या संख्येस प्रामुख्याने कारणीभूत आहे.
(अतिरिक्त लोकसंख्या, अल्प कृषी उत्पादकता, अल्प उत्पन्न पातळी, उच्च राहणीमानाची पातळी)
- v) हे शेत मजुरांचे वैशिष्ट्य नाही.
(अल्प वेतन, अधिक कामाचे तास, रोजगाराच्या शाश्वततेचा अभाव, उच्च शैक्षणिक पातळी)
- vi) कोविड - 19 चा कृषी क्षेत्रावर प्रभाव पडला आहे.
(सकारात्मक, नकारात्मक, क्षेत्रीय, चक्रीय)

- ब) योग्य जोड्या लावा : [5]
i) उद्योगाचे मालक आणि कामगार यांच्यातील संघर्ष	अ) नवीन औद्योगिक युक्ती/संकल्पना
ii) स्टार्ट अप इंडिया	ब) औद्योगिक संघर्ष
iii) अल्प वेतन	क) कृषी विविधीकरण
iv) बहु पिक प्रवृत्ती	ड) कृषी मजूर
v) भारतामध्ये उत्पादन	इ) मेक इन इंडिया

- प्रश्न 2) टिपा लिहा (कोणत्याही दोन) : [10]
- अ) शेतमजुरांचे आर्थिक वैशिष्ट्य
- ब) जल व्यवस्थापन पुढाकार
- क) मेक इन इंडिया
- ड) कृषी क्षेत्रावरील कोविड - 19 चा प्रभाव

- प्रश्न 3) अ) शेतमजुरांचे प्रकार स्पष्ट करा. [8]
- ब) शेतकरी उत्पादक कंपनी यावर सविस्तर टीप लिहा. [7]

- प्रश्न 4) अ) भारतातील शेतमजुरांच्या समस्या सविस्तरपणे स्पष्ट करा. [8]
- ब) औद्योगिक संघर्षाची कारणे विशद करा. [7]

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PE-1119

[Total No. of Pages : 4

[6525]-615

T.Y. B.Com.

**365(j) : DEFENCE BUDGETING, FINANCE &
MANAGEMENT (Special Paper - II)
(2019 Pattern) (Semester - VI)**

Time : 2½ Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Attempt any five of the following :

[5 × 2 = 10]

- a) Define 'Atma Nirbhar'
- b) Define armed forces.
- c) What is logistic management?
- d) What is Defence Space?
- e) What is logistics?
- f) Define non military organization.

Q2) Attempt any four of the following :

[4 × 5 = 20]

- a) Logistic management
- b) Special Weapon Development
- c) Ministry of defence
- d) Military organization
- e) Missile technology

P.T.O.

Q3) Attempt any Two of the following (Any Two) :

[2 × 5 = 10]

- a) Explain the Objective of 'Atma Nirbhar Bharat'.
- b) Explain decision making process of Indian armed forces.
- c) Explain Nature and scope of Defence management.

Q4) Attempt any one of the following (Any one) :

[1 × 10 = 10]

- a) Explain in detail Supply Chain in Defence.
- b) Explain in detail the scope of logistics management in Indian armed forces.

Total No. of Questions : 4]

PE-1119

[6525]-615

T.Y. B.Com.

**365(j) : DEFENCE BUDGETING, FINANCE &
MANAGEMENT (Special Paper - II)
(2019 Pattern) (Semester - VI)
(मराठी रूपांतर)**

वेळ : 2½ तास]

[एकूण गुण : 50

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य.
2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) खालीलपैकी कोणतेही पाच प्रश्न सोडवा.

[5 × 2 = 10]

- अ) 'आत्मनिर्भर' ची व्याख्या करा.
- ब) सेनादले व्याख्या करा.
- क) पुरवठा व्यवस्थापन म्हणजे काय?
- ड) डिफेन्स स्पेस म्हणजे काय?
- इ) पुरवठा म्हणजे काय?
- फ) बिगर लष्करी संघटना व्याख्या करा.

प्रश्न 2) टिपा लिहा. (कोणतेही चार)

[4 × 5 = 20]

- अ) पुरवठा व्यवस्थापन
- ब) विशेष शस्त्र विकास
- क) संरक्षण मंत्रालय
- ड) संरक्षण संघटना
- इ) क्षेपणास्त्र तंत्रज्ञान

प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा.

[2 × 5 = 10]

- अ) 'आत्मनिर्भर भारत' ची उद्दिष्ट स्पष्ट करा.
- ब) भारतीय सेनादलातील निर्णय प्रक्रिया स्पष्ट करा.
- क) संरक्षण व्यवस्थापनाचे स्वरूप आणि व्याप्ती स्पष्ट करा.

प्रश्न 4) खालीलपैकी कोणतेही एक प्रश्न सोडवा.

[1 × 10 = 10]

- अ) संरक्षणातील पुरवठा साखळी सविस्तर स्पष्ट करा.
- ब) भारतीय सेनादलातील पुरवठा व्यवस्थापनाची व्याप्ती सविस्तर स्पष्ट करा.

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PE-1120

[Total No. of Pages : 4

[6525]-616

T.Y. B.Com.

**365-K : INSURANCE, TRANSPORT AND TOURISM - II
(2019 Pattern) (Semester - VI) (Special Paper - II) (Tourism)**

Time : 2½ Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) A) Multiple Choice Questions (Attempt any 5 out of 7) [5]

- i) What term refers to a tour operator who specializes in organizing tours for a specific niche or interest group?
 - a) General tour operator
 - b) Specialized tour operator
 - c) Inbound tour operator
- ii) _____ Tour operators provide travel services within the tourist's native country.
 - a) Domestic
 - b) Inbound
 - c) Outbound
- iii) Handling agents is _____.
 - a) Domestic tour operators
 - b) Incoming tour operators
 - c) Specialist tour operators
- iv) Which mode of transport is the fastest growing means of long-distance tourist travel?
 - a) Rail transport
 - b) Road transport
 - c) Air transport
- v) The primary purpose of TAAI is
 - a) to regulate the travel industry in India along organized lines
 - b) to regulate the travel industry in world
 - c) to control the travel industry in India along organized lines

P.T.O.

- vi) How does tourism impact transportation demand?
 - a) It has no effect on transportation demand.
 - b) It decreases the need for transportation services.
 - c) It leads to an increase in transportation demand.
- vii) A person travelling abroad should compulsorily need a
 - a) Ticket
 - b) Insurance
 - c) Visa

- B) Match the following [5]**
i) IATO	a) Regulates the travel industry in India.
ii) TAAI	b) National apex body of the tourism industry
iii) ITDC	c) Represents and serves airlines globally.
iv) UNWTO	d) Operates under the Ministry of Tourism, Government of India
v) IATA	e) Serves as a global forum for tourism policy issues.
	f) Sets global standards for civil aviation

Q2) Write short notes (Any 2 out of 4) [10]

- a) Career in Tourism Business in India
- b) Tourism and Transport - the interrelationship
- c) Functions of ITDC
- d) Tourist Accommodation

Q3) a) State the factors influencing Tourist Transport Selection [8]

b) State the functions of Tour Operator [7]

Q4) a) Explain in details types of Accommodation. [8]

b) State the functions of IATA. [7]

PE-1120

[6525]-616

T.Y. B.Com.

365-K : INSURANCE, TRANSPORT AND TOURISM - II
(2019 Pattern) (Semester - VI) (Special Paper - II) (Tourism)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2½ तास]

[एकूण गुण : 50

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य.

2) उजवीकडील अंक गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) अ) रिकाम्या जागा भरा. (7 पैकी कोणतेही 5) [5]

i) टूर ऑपरेटरला कोणता शब्द संदर्भित करतो जो एखाद्या विशिष्ट किंवा आवडीच्या गटासाठी सहली आयोजित करण्यात माहिर आहे?

- अ) जनरल टूर ऑपरेटर
- ब) विशेष टूर ऑपरेटर
- क) इनबाउंड टूर ऑपरेटर

ii) टूर ऑपरेटर पर्यटकांच्या मूळ देशात प्रवास सेवा प्रदान करतात.

- अ) घरगुती
- ब) इनबाउंड
- क) आउटबाउंड

iii) हाताळणी करणारे एजंट हे आहेत.

- अ) घरगुती टूर ऑपरेटर
- ब) येणारे टूर ऑपरेटर
- क) विशेषज्ञ टूर ऑपरेटर

iv) लांब पल्ल्याच्या पर्यटन प्रवासाचे सर्वात वेगाने वाढणारे वाहतुकीचे साधन कोणते आहे?

- अ) रेल्वे वाहतूक
- ब) रस्ते वाहतूक
- क) हवाई वाहतूक

- v) (TAAI) टीएएआयचा प्राथमिक हेतू आहे.
 अ) संघटित मार्गाने भारतातील प्रवासी उद्योगाचे नियमन करणे
 ब) जगातील प्रवासी उद्योगाचे नियमन करणे
 क) संघटित मार्गाने भारतातील प्रवासी उद्योगांवर नियंत्रण ठेवणे
- vi) पर्यटनाचा वाहतुकीच्या मागणीवर कसा परिणाम होतो ?
 अ) वाहतुकीच्या मागणीवर त्याचा कोणताही परिणाम होत नाही.
 ब) यामुळे वाहतूक सेवेची गरज कमी होते.
 क) यामुळे वाहतुकीच्या मागणीत वाढ होते.
- vii) परदेशात प्रवास करणाऱ्या व्यक्तीला ची आवश्यकता असते.
 अ) तिकीट
 ब) विमा
 क) व्हिसा

- ब) जोड्या जुळवा [5]
i) आयएटीओ	अ) भारतातील ट्रॅव्हल उद्योगाचे नियमन करते
ii) टीएएआय	ब) पर्यटन उद्योगाची राष्ट्रीय शिखर संस्था
iii) आयटीडीसी	क) जागतिक स्तरावर विमान कंपन्यांचे प्रतिनिधित्व आणि सेवा देते.
iv) यूएनडब्ल्यूटीओ	ड) भारत सरकारच्या पर्यटन मंत्रालयांतर्गत कार्यरत आहे.
v) आयएटीए	ई) पर्यटन धोरणाच्या मुद्द्यांसाठी जागतिक मंच म्हणून कार्य करते.
	फ) नागरी हवाई वाहतुकीसाठी जागतिक मानके निश्चित करणे

- प्रश्न 2)** टिपा लिहा (4 पैकी कोणतेही 2) [10]
- अ) भारतातील पर्यटन व्यवसायातील करिअर
 ब) पर्यटन आणि वाहतूक – आंतरसंबंध
 क) ITDC ची कार्ये
 ड) पर्यटक निवास

- प्रश्न 3)** अ) पर्यटक वाहतूक निवडीवर परिणाम करणारे घटक सांगा. [8]
 ब) टूर ऑपरेटरची कार्ये स्पष्ट करा. [7]

- प्रश्न 4)** अ) निवासाचे प्रकार सविस्तर स्पष्ट करा. [8]
 ब) IATA ची कार्ये सांगा. [7]

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PE-1121

[Total No. of Pages : 2

[6525]-617

T.Y. B.Com

COMPUTER PROGRAMMING AND APPLICATIONS

**365 L : Computer Networking and E Commerce - II
(2019 Pattern) (Semester - VI)**

Time : 2½ Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) A) Fill in the Blanks :

[5]

- i) Information security is the practice of protecting information by mitigating _____.
 - a) Information risks
 - b) Protection rules
 - c) Protocols
 - d) Breach
- ii) A _____ is a malicious act that aims to corrupt or steal data or disrupt an organization's systems or the entire organization.
 - a) Crime
 - b) Security threat
 - c) Penalty
 - d) Cyber corruption
- iii) A learning system based on formalised teaching but with the help of _____ is known as E-learning.
 - a) Books
 - b) Material
 - c) E-Banking
 - d) Electronic resources
- iv) _____ is a type of e-banking service which allows you to do several financial and non-financial transactions through the internet.
 - a) Internet Banking
 - b) E-Shopping
 - c) E-Commerce
 - d) Mobile computing
- v) _____ is the practice of protecting internet-connected systems such as hardware, software and data from cyber threats.
 - a) Cyber security
 - b) Cyber hacking
 - c) Cyber crime
 - d) Cyber attacks

P.T.O.

B) Match the following : [5]

i) E - Currency	a) Network security device
ii) Communication protocol	b) Search engine
iii) Virus	c) Digital Cash
iv) firewall	d) TCP/IP
v) Google	e) malicious software

Q2) Short Notes (Any 2 out of 4) : [10]

- a) Security issues in wireless networks.
- b) Explain Strong Passwords
- c) Firewalls
- d) Role of Digital Marketing

Q3) a) Explain Information security and need for Information security. [8]

- b) Explain in detail various applications of E-Commerce. [7]

Q4) a) Explain TCP/IP, HTTP, secured HTTP, and SMTP. [8]

- b) What is E-Banking? Is it safe to use E-Banking. [7]

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PE1122

[6525]-618

[Total No. of Pages : 4

T.Y.B.Com.

BUSINESS ADMINISTRATION - III

**366(a) : Production and Operations Management
(2019 Pattern) (Semester-VI) (Special Paper - III)**

Time : 2½ Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) All questions are compulsory.**
- 2) Figures to the right indicate full marks.**

Q1) A) Multiple choice question (answer any 5) [5]

- i) Production planning includes _____.
 - a) Order booking from market
 - b) Planning production budget
 - c) Operation layout
- ii) ABC Analysis is used in _____.
 - a) CPM
 - b) PERT
 - c) Inventory Control
- iii) _____ is the mediator in the distribution chain cycle.
 - a) Broker
 - b) Retailer
 - c) Seller
- iv) An important component of production planning and control is _____.
 - a) Handling of Goods
 - b) Raw Material
 - c) Stock planning
- v) Which of the following models is used to calculate the timing of the inventory order?
 - a) Economic order quantity model
 - b) Reorder point model
 - c) Fixed order inventory model

P.T.O.

- vi) _____ is an activity by which goods and services are produced
- Production
 - Purchase
 - Marketing
- vii) _____ is a set of management tools and techniques designed to improve production process.
- Six Sigma
 - Quality management
 - ABC Analysis

B) Match the following. (Any five) [5]

Group A	Group B
i) J.I.T.	a) Economic Order Quantity
ii) E.O.Q	b) Just in time
iii) Quality management	c) Manufacturing process
iv) Inventory management	d) Quality control
v) Supply chain management	e) Management technique
vi) Work schedule	f) Controlling cost
vii) Production planning	g) Delivery of Goods

Q2) Write short notes (Any 2): [10]

- Modes of Transport
- Objectives of production control.
- Production Management
- Difference between supply chain management and logistics management.

Q3) a) Explain in detail techniques and need of production control. [8]

- b) What is plant layout? Explain the advantages and disadvantages of plant layout. [7]

Q4) a) Explain in detail recent trends in inventory management. [8]

- b) Explain the objectives and various stages of supply chain management. [7]

Total No. of Questions : 4]

PE1122

[6525]-618

T.Y.B.Com.

BUSINESS ADMINISTRATION - III

366(a) : Production and Operations Management
(2019 Pattern) (Semester-VI) (Special Paper - III)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2½ तास]

[एकूण गुण : 50

- सूचना :-
- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
 - 2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
 - 3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्र.1) अ) बहुपर्यायी प्रश्न (कोणतेही पाच)

[5]

- i) उत्पादन नियोजनात याचा समावेश होतो.
 - अ) बाजारातून उत्पादनासाठी मागणी घेणे
 - ब) उत्पादन नियोजन अंदाजपत्रक तयार करणे
 - क) उत्पादन कार्याचा आराखडा तयार करणे
- ii) ABC विश्लेषण साठी वापरले होते.
 - अ) सी.पी.एम.
 - ब) पी. ई. आर. टी.
 - क) साठा नियंत्रण
- iii) वितरण साखळीतील मध्यस्थ म्हणजे
 - अ) दलाल
 - ब) किरकोळ व्यापारी
 - क) विक्रेते
- iv) उत्पादन नियोजन व नियंत्रणाचा महत्वाचा घटक हा आहे.
 - अ) माल हाताळणी
 - ब) कच्चा माल
 - क) साठा नियोजन
- v) मालसाठा मागणी वेळेची गणना करण्यासाठी खालीलपैकी कोणते मॉडेल वापरले जाते?
 - अ) इकॉनॉमिक ऑर्डर क्वान्टिटी मॉडेल
 - ब) रिऑर्डर पॉइंट मॉडेल
 - क) फिक्स ऑर्डर इनव्हेंटरी मॉडेल

- vi) ही एक अशी क्रिया आहे कि, ज्याद्वारे वस्तू व सेवांचे उत्पादन केले जाते.
 अ) उत्पादन
 ब) खरेदी
 क) विपणन
- vii) हे उत्पादन प्रक्रिया सुधारण्यासाठी असलेल्या साधनांचा व धोरणांचा एक संच आहे.
 अ) सिक्स सिग्मा
 ब) गुणवत्ता व्यवस्थापन
 क) ABC विश्लेषण

ब) जोड्या जुळवा. (कोणत्याही पाच)

[5]

गट अ	गट ब
i) जे. आय. टी.	अ) इकॉनॉमिक आर्डर क्वान्टिटी
ii) ई. ओ. क्यू. (E.O.Q)	ब) जस्ट इन टाइम
iii) गुणवत्ता व्यवस्थापन	क) उत्पादन प्रक्रिया
iv) मालसाठा व्यवस्थापन	ड) गुणवत्ता नियंत्रण
v) पुरवठा साखळी व्यवस्थापन	इ) व्यवस्थापन तंत्र
vi) कार्य नियोजन	फ) खर्च नियंत्रण
vii) उत्पादन नियोजन	य) वस्तूचे वितरण

प्र.2) टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन)

[10]

- अ) वाहतूकीची माध्यमे
 ब) उत्पादन नियंत्रणाची उद्दिष्टे
 क) उत्पादन व्यवस्थापन
 ड) पुरवठा साखळी व्यवस्थापन आणि लॉजिस्टिक व्यवस्थापन यातील फरक

प्र.3) अ) उत्पादन नियंत्रणाची तंत्रे आणि गरज सविस्तर स्पष्ट करा.

[8]

ब) यंत्रकुल रचना म्हणजे काय? यंत्रकुल रचनेचे फायदे आणि तोटे स्पष्ट करा.

[7]

प्र.4) अ) मालसाठा व्यवस्थापनातील सध्याकालीन प्रवाह सविस्तर स्पष्ट करा.

[8]

ब) पुरवठा साखळी व्यवस्थापनाची उद्दिष्टे आणि विविध टप्पे स्पष्ट करा.

[7]

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PE1123

[6525]-619

[Total No. of Pages : 4

T.Y.B.Com.

BANKING AND FINANCE - III

366(b) : Banking Law and Practices in India

(2019 Pattern) (Semester-VI)

Time : 2½ Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) All questions are compulsory.**
- 2) Figures to the right indicate full marks.**

- Q1) A) Multiple choice questions (answer any 5) [5]**
- i) Unlawful hacking is punishable by _____ imprisonment and a fine of up to five lakh rupees.
 - a) 2 years
 - b) 3 years
 - c) 5 years
 - ii) A collecting bank is protected only when it collects _____.
 - a) Cross cheque
 - b) Order cheque
 - c) Bearer cheque
 - iii) Full form of ATM.
 - a) Anytime money
 - b) Automatic teller machine
 - c) Automatic tally machine
 - iv) Write the full form of NEFT.
 - a) National Electronic Fund Transfer
 - b) Natural Electronic Fund Transfer
 - c) Neutral Electronic Fund Transfer
 - v) _____ This is the relationship between the backer and the customer.
 - a) Creditors and Creditors
 - b) Debtors and Creditors
 - c) Mainly Creditors and Debtors
 - vi) Mails or messages sent to a large number of people without their consent are called _____.
 - a) Cyber stalking
 - b) Phishing
 - c) Spamming

P.T.O.

- B) Match the pairs. [5]
i) Cyber crime	a) Without pledge
ii) Paying Bank	b) Non-Legal Remedial Scheme
iii) Restructuring of loan	c) Real time gross settlement
iv) RTGS	d) Paying the amount of the customer's cheque
v) Unsecured loan	e) Spamming

Q2) Short Note (Any Two) [10]

- a) Rights of Collecting Bank.
- b) Garnishee order
- c) Hacking
- d) LokAdalat

- Q3) a) Write the causes of cyber crime in banking business. [8]**
b) Explain the duties of paying bank. [7]

- Q4) a) Non-legal measures of loan recovery. [8]**
b) Explain the relationship between bank and customer. [7]

Total No. of Questions : 4]

PE1123

[6525]-619

T.Y.B.Com.

BANKING AND FINANCE - III

366(b) : Banking Law and Practices in India

(2019 Pattern) (Semester-VI)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2½ तास]

[एकूण गुण : 50

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

-
- प्र.1) अ) बहुपर्यायी प्रश्न. (कोणत्याही पाच)** [5]
- i) अवैद्य हॉकिंग करिता कारावास व पाच लाख रुपये पर्यंत दंड आहे.
 - अ) दोन वर्ष
 - ब) तीन वर्ष
 - क) पाच वर्ष
 - ii) वसुली बँकेला तेव्हाच संरक्षण दिले जाते जेव्हा ती गोळा करतो.
 - अ) रेखांकित धनादेश
 - ब) आदेश धनादेश
 - क) वाहक धनादेश
 - iii) हे ATM चे पूर्ण रूप आहे.
 - अ) कधीही पैसे
 - ब) स्वयंचलित टेलर मशीन
 - क) स्वयंचलित टेली मशीन
 - iv) NEFT चे पूर्ण रूप लिहा.
 - अ) नॅशनल इलेक्ट्रॉनिक फंड ट्रान्सफर
 - ब) नॅचुरल इलेक्ट्रॉनिक फंड ट्रान्सफर
 - क) न्युटरल इलेक्ट्रॉनिक फंड ट्रान्सफर
 - v) हा बँकर आणि ग्राहक यांच्यामध्ये संबंध असतो.
 - अ) धनको आणि धनको
 - ब) ऋणको आणि धनको
 - क) मुखतः धनको आणि ऋणको
 - vi) मोठ्या संख्येने लोकांना त्यांच्या संमती शिवाय पाठवलेल्या मेल किंवा संदेश याला म्हणतात.
 - अ) सायबर स्टॅकिंग
 - ब) फिशिंग
 - क) स्पॅमिंग

- ब) जोड्या जुळवा. [5]
i) सायबर गुन्हा	अ) विना तारण
ii) प्रदाइ बँक	ब) बिगर कायदेशीर उपाय योजना
iii) कर्जाची पुनर्रचना	क) रियल टाइम ग्रॉस सेटलमेंट
iv) आर.टी.जी.एस.	ड) ग्राहकांच्या धनादेशाची रक्कम अदा करणारी
v) असुरक्षित कर्ज	इ) स्पॅमिंग

प्र.2) टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन) [10]

- अ) वसुली बँकेचे हक्क
ब) गार्निश ऑर्डर
क) हँकींग
ड) लोक अदालत

प्र.3) अ) बँक व्यवसायातील सायबर गुन्हाची कारणे लिहा. [8]

ब) प्रदाइ बँकेचे कर्तव्य स्पष्ट करा. [7]

प्र.4) अ) कर्ज वसुलीच्या बिगर कायदेशीर उपाययोजना. [8]

ब) बँक व ग्राहक यांच्यातील संबंध स्पष्ट करा. [7]

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PE1124

[6525]-620

[Total No. of Pages : 4

T.Y.B.Com.

366(C) : BUSINESS LAW & PRACTICES - III
(CBCS 2019 Pattern) (Semester-VI)

Time : 2½ Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) A) Fill in the blanks with the most appropriate alternative (any five) [5]

- i) The books of accounts & financial statement must be maintained by a company Under _____.

(Indian Companies Act 2013, Partnership Act 1932, Indian Companies Act 1956, Factory Act 1948)

- ii) An unclaimed dividend is shown in the _____ side of balance sheet.

(Assets, Liability,)

- iii) The statutory auditor of a Government company submits his reports to _____.

(The BOD of the company, the CAG, the legislature, the company secretary)

- iv) Final dividend is declared by _____.

(Directors, members, shareholders, manager)

- v) A special auditor is appointed by the _____.

(Shareholders, Board of directors, Central Government, CAG)

- vi) _____ is compulsory for the appointment of a director of a company.

(Name, Director identification number, Identification number, Address)

P.T.O.

B) Match the following. [5]

A	B
i) Voluntary revision of accounts	a) Section 131
ii) Interest	b) Obligatory to pay
iii) Cost Audit	c) Accurate and fair picture of the firm
iv) Financial statement	d) To verify cost records
v) Women director	e) Sec 149 (1)

Q2) Write a Short Note (Any Two) [10]

- a) Declaration of dividend
- b) Internal Audit
- c) Segment of Audit Reports
- d) Alternate Director

Q3) a) Define Dividend? Explain the provisions regarding punishment for failure of distribution of dividend. [8]

b) Explain the Rights of members under Indian Companies Act, 2013. [7]

Q4) a) What is the punishment provision in section 147 of the Companies Act for Auditors? [8]

b) Explain the difference between the role and functions of Alternate director and Nominee director. [7]

Total No. of Questions : 4]

PE1124

[6525]-620

T.Y.B.Com.

366(C) : BUSINESS LAW & PRACTICES - III

(CBCS 2019 Pattern) (Semester-VI)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2½ तास]

[एकूण गुण : 50

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1) अ) योग्य पर्यायाने रिकाम्या जागा भरा. (कोणतेही पाच)

[5]

- i) अंतर्गत हिशेबपुस्तके आणि आर्थिक विवरणपत्रे कंपनीने ठेवली पाहिजेत.
(भारतीय कंपनी कायदा 2013, भागीदारी कायदा 1932, कंपनी कायदा 1956, कारखाना कायदा 1948)
- ii) दावा न केलेला लाभांश ताळेबंदात दर्शविला जातो.
(मालमत्ता, दायित्व)
- iii) सरकारी कंपनीचा वैधानिक लेखापरीक्षक त्याचे अहवाल ला सादर करतो.
(कंपनीचे संचालक मंडळ, कॅग, कायदेमंडळ, कंपनी सचिव)
- iv) अंतिम लाभांश द्वारे घोषित केला जातो.
(संचालक, सदस्य, भागधारक, व्यवस्थापक)
- v) द्वारे एक विशेष लेखापरीक्षक नियुक्त केला जातो.
(भागधारक, संचालक मंडळ, केंद्र सरकार, CAG कॅग)
- vi) कंपनीच्या संचालकाच्या नियुक्तीसाठी अनिवार्य आहे.
(नाव, संचालक ओळख क्रमांक, ओळख क्रमांक, पत्ता)

ब) जोड्या लावा.

[5]

अ

ब

i) खात्यांची ऐच्छिक पुनरावृत्ती

अ) कलम 131

ii) व्याज

ब) पैसे देणे बंधनकारक आहे

iii) खर्च लेखापरीक्षण

क) संस्थेचे अचूक आणि निष्पक्ष चित्र

iv) आर्थिक विवरणपत्र

ड) खर्चाच्या नोंदी पडताळण्यासाठी

v) महिला संचालक

इ) कलम 149 (1)

प्र.2) टिपा लिहा. (कोणतेही दोन)

[10]

अ) लाभांशाची घोषणा

ब) अंतर्गत लेखापरीक्षण

क) लेखापरीक्षण अहवालाचे घटक

ड) पर्यायी संचालक

प्र.3) अ) लाभांशाची व्याख्या करा. लाभांश वितरित करण्यात अयशस्वी झाल्यास शिक्षेची तरतूद स्पष्ट करा.

[8]

ब) कंपनी कायदा 2013 नूसार, कंपनी सभासदांचे अधिकार स्पष्ट करा.

[7]

प्र.4) अ) कंपनी कायद्याच्या कलम 147 मध्ये लेखापरीक्षकांसाठी शिक्षेच्या तरतूद कोणत्या आहेत त्या लिहा?

[8]

ब) पर्यायी संचालक आणि नामनिर्देशित संचालक यांच्या भूमिका आणि कार्यामधील फरक स्पष्ट करा.

[7]

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PE-1125

[Total No. of Pages : 4

[6525]-621

T.Y. B.Com.

366(D) : Co-Operation and Rural Development - III
(2019 Pattern) (Semester - VI)

Time : 2½ Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) A) Fill in the blanks (Any five) : [5]

- i) _____ is the main objective of financial management in co-operatives.
 - a) Proper utilization of funds
 - b) Maximizing profit
 - c) Maximizing production
 - d) Increasing sales
- ii) Financial management is the primary function of a _____ manager.
 - a) Purchase
 - b) Sales
 - c) Finance
 - d) Marketing
- iii) The characteristic of financial planning is _____.
 - a) It is rigid and does not change
 - b) It is a continuous process
 - c) It is short-term only
 - d) It has no impact on financial performance
- iv) Investment policy in co-operatives focus on _____.
 - a) Only profitability
 - b) Only security
 - c) Profitability and security
 - d) None of the above
- v) _____ aspect of financial control ensures that expenses do not exceed revenue.
 - a) Fund mismanagement
 - b) Budgetary control
 - c) Investment risk-taking
 - d) Arbitrary spending
- vi) _____ is a type of co-operative audit.
 - a) Internal audit
 - b) Statutory audit
 - c) Test audit
 - d) All of the above

P.T.O.

B) Match the following

[5]

Group A

- i) Financial Management
- ii) Financial Planning
- iii) Capital and Funds
- iv) Co-operative Audit
- v) Co-operative Auditor

Group B

- a) Audit of Society
- b) Appointed for Co-operative Society Audit
- c) Management of Co-operative Finance
- d) Planning of Funds
- e) Sources of Finance

Q2) Write short notes (Any Two)

[10]

- a) Importance of Financial Management
- b) Estimation of financial requirements
- c) Operating Expenditure and Cost Control
- d) Powers of Co-operative Auditor

Q3) a) What is Financial Management? Explain the various sources of financing for co- operatives. **[8]**

b) What is Financial Planning? Explain the features of financial planning. **[7]**

Q4) a) What is Financial Control? Explain the need for financial control. **[8]**

b) What is Co-operative Audit? Explain the objectives of co-operative audit in detail. **[7]**

वेळ : 2½ तास]

[एकूण गुण : 50

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

-
- प्रश्न 1) अ) रिकाम्या जागा भरा. (कोणतेही पाच) [5]
- i) हे सहकारी संस्थांमध्ये वित्तीय व्यवस्थापनाचे मुख्य उद्दिष्ट आहे.
अ) निधीचा योग्य वापर ब) नफा वाढ
क) उत्पादन वाढ ड) विक्री वाढ
- ii) वित्तीय व्यवस्थापन हे व्यवस्थापकाचे प्राथमिक कार्य आहे.
अ) खरेदी ब) विक्री
ब) वित्त ड) विपणन
- iii) वित्तीय नियोजनाचे वैशिष्ट्य म्हणजे
अ) ते कठोर आहे आणि बदलत नाही
ब) ही एक सतत प्रक्रिया आहे
क) ते केवळ अल्पकालीन आहे
ड) त्याचा आर्थिक कामगिरीवर कोणताही परिणाम होत नाही
- iv) सहकारी संस्थांमध्ये गुंतवणूक धोरण वर लक्ष केंद्रित करते.
अ) फक्त नफा ब) फक्त सुरक्षा
क) नफा आणि सुरक्षा ड) वरीलपैकी काहीही नाही
- v) वित्तीय नियंत्रणाचा हा घटक खर्च उत्पन्नापेक्षा जास्त होणार नाही याची खात्री करतो.
अ) निधी गैरव्यवस्थापन ब) अंदाजपत्रक नियंत्रण
क) गुंतवणूक जोखीम घेणे ड) अनियंत्रित खर्च
- vi) हा सहकारी लेखापरीक्षणाचा एक प्रकार आहे.
अ) अंतर्गत लेखापरीक्षण ब) वैधानिक लेखापरीक्षण
क) चाचणी लेखापरीक्षण ड) वरील सर्व

ब) योग्य जोड्या जुळवा :

[5]

गट - अ	गट - ब
i) वित्तीय व्यवस्थापन	अ) संस्थेचे लेखापरीक्षण
ii) वित्तीय नियोजन	ब) सहकारी संस्थेच्या लेखापरीक्षणासाठी नियुक्त
iii) भांडवल आणि निधी	क) सहकारी वित्त व्यवस्थापन
iv) सहकारी लेखापरीक्षण	ड) निधीचे नियोजन
v) सहकारी लेखापरीक्षक	इ) वित्तीय स्रोत

प्रश्न 2) टिपा लिहा (कोणत्याही दोन)

[10]

- अ) वित्तीय व्यवस्थापनाचे महत्त्व.
- ब) वित्तीय गरजांचा अंदाज.
- क) दैनंदिन खर्च आणि खर्च नियंत्रण.
- ड) सहकारी अंकेक्षकाचे अधिकार.

प्रश्न 3) अ) वित्तीय व्यवस्थापन म्हणजे काय? सहकारी संस्थांना वित्तपुरवठा करण्याचे विविध स्रोत स्पष्ट करा. [8]

ब) वित्तीय नियोजन म्हणजे काय? वित्तीय नियोजनाची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा. [7]

प्रश्न 4) अ) वित्तीय नियंत्रण म्हणजे काय? वित्तीय नियंत्रणाची आवश्यकता स्पष्ट करा. [8]

ब) सहकारी अंकेक्षण म्हणजे काय? सहकारी अंकेक्षणाची उद्दिष्ट्ये सविस्तर स्पष्ट करा. [7]

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PE-1126

[Total No. of Pages : 3

[6525]-622

T.Y. B.Com.

366 (e) : COST & WORKS ACCOUNTING - III
Techniques of Cost Accounting and Cost Audit
(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - VI)

Time : 2½ Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates :

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*
- 3) *Use of a simple calculator is allowed.*

Q1) A) Fill in the blanks with the appropriate term from the given options (any five) [5]

- i) Standard Costing is a technique of cost control that involves comparing standard costs with _____ costs.
(Budgeted, Fixed, Actual)
- ii) _____ Variance arises due to the difference between the standard rate and the actual rate paid to workers.
(Labour Rate, Idle Time, Material Usage)
- iii) _____ Pricing focuses on setting prices based on customer perceptions of value rather than on cost.
(Cost-based, Competition-based, Value-based)
- iv) _____ Variance occurs due to differences in the standard and actual material consumption.
(Material Price, Material Usage, Labour Efficiency)
- v) The purpose of a Cost Audit is to ensure that _____ records are maintained in compliance with legal and regulatory standards.
(Financial, Cost, Internal)
- vi) Under _____ Pricing Strategy, prices are set lower initially to attract customers and gain market share.
(Skimming, Penetration, Markup)

P.T.O.

B) Match the Following [5]

Column A	Column B
i) Cost Accounting Standards	a) Guidelines for cost measurement and reporting
ii) Variance Analysis	b) Comparison of actual performance with budgets
iii) Break-even analysis	c) Verification of cost records
iv) Cost Audit	d) No profit, no loss.
v) Budgetary Control	e) Difference between standard & actual cost

Q2) Write Short Notes (any two) : [10]

- Advantages and Limitations of Standard Costing
- Cost Accounting Standard 6 (CAS-6)–Material Cost
- Role and Responsibilities of a Cost Auditor
- Competition-Based Pricing vs. Value-Based Pricing

Q3) a) From the information given below you are required to calculate : [8]

- Material Cost variance,
- Material Price Variance,
- Material Quantity/Usage Variance
- Verification of the calculation of the variances

Material	Standard		Actual	
	Quantity (kgs)	Rate (₹)	Quantity (kgs)	Rate(₹)
P	90	18	80	22
Q	30	25	50	15
Total	120		130	

b) From the information given below you are required to calculate : [7]

- Labour Cost Variance
- Labour Rate Variance
- Labour Efficiency
- Idle Time Variance

Particulars	Value
Standard Hours (SH)	1,800 hours
Standard Rate (SR) per hour	₹ 140
Actual Rate (AR) per hour	₹ 130
Actual Hours (AH) (Total worked including idle time)	1700 Hours
Idle Time (hours not worked due to abnormality)	25 Hours

- Q4) a)** Beta Ltd. produces and sells 3,000 units per month at a selling price of ₹ 50 per unit, with a variable cost of ₹ 30 per unit and a fixed cost of ₹ 15,000. The management is considering reducing the selling price to ₹ 40 per unit to increase sales volume.

You are required to calculate:

The additional sales required to earn an extra profit of 8,000 compared to the current profit. **[8]**

- b) What is a Cost Audit? Explain the procedure and significance of Cost Audit? **[7]**

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PE-1127

[Total No. of Pages : 3

[6525]-623

T.Y. B.Com.

**366 (f) : BUSINESS STATISTICS - III
(2019 Pattern) (Semester - VI)**

Time : 2½ Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates :

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*
- 3) *Use of calculator and statistical table is allowed.*
- 4) *Symbols have thier usual meaning.*

Q1) A) Fill in the blanks (Any five)

[5 × 1 = 5]

- i) We can maximize profit function by using computation of _____ function.
- ii) If $C(x) = 21x^4 - 18x^3 + 12x - 9$ is the manufacturer's total cost equation then variable cost is _____
- iii) PERT is _____ model.
- iv) If the total float is zero then corresponding activity is called as _____ activity.
- v) FCFS is called _____ discipline.
- vi) In queuing theory, interarrival service times follows _____ distribution.

B) State whether each of the following statement is true or false (Any five)

[5 × 1 = 5]

- i) Random numbers are used in simulation theory.
- ii) For project, we can get only one critical path.
- iii) CPM is non-deterministic model.
- iv) In queuing theory, no. of arrivals follows poisson distribution.
- v) In queuing theory, traffic density may be greater than one.
- vi) Collections of critical activities is called critical path.

P.T.O.

Q2) Attempt any two of the following.

[2 × 5 = 10]

- a) Explain the terms :
- Network,
Simulation,
Queue discipline
- b) Explain the minima and maxima function with an illustration.
- c) If $C(x) = 3x^4 + 12x^3 - 3x + 10$ is the manufacturer's total cost equation, then find :
- average cost, fixed cost, variable cost, marginal cost.
- d) Explain the terms :
- Event, Activity,
Most likely time in PERT,
Optimistic time in PERT

Q3) a) The following table gives the activities in a project and other relevant information :

Activity	1-2	1-4	1-3	2-5	3-5	3-6	4-6	5-7	6-7
Duration	3	4	5	2	3	7	9	8	9

Find earliest start, earliest finish, latest start, latest finish, total float, free float and independent float for each activity, Also find critical path. **[8]**

- b) Following is the probability distribution of daily production of items.

Production	0	5	10	15	20	25
Probability	0.04	0.22	0.16	0.42	0.10	0.06

Using random numbers given below estimate production for next 10 days :

35, 52, 90, 13, 23, 73, 34, 57, 35, 83.

Also estimate average daily production.

[7]

- Q4) a)** Given below is the information about a project regarding different activities. All time estimate are in days. **[8]**

Activity	1-2	1-3	1-4	2-5	3-5	4-6	5-6
$t_o :$	5	1	2	3	1	2	1
$t_m :$	6	1	4	6	1	2	4
$t_p :$	7	2	12	15	1	8	7

- i) Draw the PERT network diagram and find expected time estimate and variance for each activity.
 - ii) Given the total estimated project completion time is 17 days with S.D. 3.14 days. What is the probability that the project will be completed within 12 days?
- b)** A road transport company has one reservation clerk on duty at a time. He handles information of bus schedules and makes reservations. Customers arrive at a rate of 8 per hour and the clerk can service 12 customers on an average per hour. Under assumption of queuing theory, find **[7]**
- i) Average No. of customers waiting for the service.
 - ii) Average No. of customers in a queue.
 - iii) Average waiting time of customer for the service.
 - iv) Probability that the reservation clerk is idle.
 - v) Probability that a customer has to wait before he gets service.

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PE-1128

[Total No. of Pages : 4

[6525]-624

T.Y. B.Com.

**366(g) : BUSINESS ENTREPRENEURSHIP - III
(2019 Pattern) (Semester - VI) (Special Paper - III)**

Time : 2½ Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) A) Fill in the blanks (any 5) :

[5]

- i) _____ training dives straight into the practical.
 - a) Face to face
 - b) On the job
 - c) Online learning
- ii) _____ allows the entrepreneur to make better, more informed decisions.
 - a) Listening
 - b) Problem solving
 - c) Critical thinking
- iii) The first step in conflict diagnosis is to describe the _____.
 - a) disputant
 - b) motives
 - c) conflict
- iv) _____, the statement is true.
 - a) In small quantities stress is good
 - b) All stress is bad
 - c) All of the above

P.T.O.

- v) According to _____, used the term Management by Objective (MBO).
- Peter Drucker
 - Porter
 - F. W. Taylor
- vi) _____ is used in digital marketing.
- Electronic devices
 - Internet
 - All of the above

B) Match the following : [5]

	Group A		Group B
i)	Digital Team	a)	Acute
ii)	Cross Function Teams	b)	Type of Digital Marketing
iii)	Type of Stress	c)	Technical Platform
iv)	Content Marketing	d)	Digital Marketing
v)	Online Marketing	e)	Type of Team

Q2) Write Short Notes (Any 2) : [10]

- Corporate Training.
- Causes of conflict in Entrepreneurship.
- Need of motivation in Entrepreneurship.
- Future scope for Digital Marketing.

Q3) a) What is Team? Explain the Types of Teams. [8]

b) Explain Types of Conflict Management in Entrepreneurship. [7]

Q4) a) What is Motivation? Explain the Types of Motivation for Entrepreneurs. [8]

b) Explain the Role of Digital Marketing in Entrepreneurship. [7]

Total No. of Questions : 4]

PE-1128

[6525]-624

T.Y. B.Com.

366(g) : BUSINESS ENTREPRENEURSHIP - III
(2019 Pattern) (Semester - VI) (Special Paper - III)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2½ तास]

[एकूण गुण : 50

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहे.
2) उजवीकडील अंक प्रश्नाचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
3) संदर्भासाठी मुळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

-
- प्रश्न 1)** अ) रिकाम्या जागा भरा (कोणतेही पाच) : **[5]**
- i) प्रशिक्षण थेट प्रात्यक्षिकेमध्ये उतरते.
अ) समोरासमोर
ब) कामावर
क) ऑनलाइन शिक्षण
- ii) हे उद्योजकाला अधिक चांगले, अधिक माहितीपूर्ण निर्णय घेण्यास अनुमती देते.
अ) ऐकणे
ब) समस्या सोडवणे
क) गंभीर विचार
- iii) संघर्ष निदानाची पहिली पायरी म्हणजे चे वर्णन करणे.
अ) वादग्रस्त
ब) हेतू
क) संघर्ष
- iv) विधान खरे आहे.
अ) कमी प्रमाणात ताण चांगला आहे
ब) सर्व ताण वाईट आहे
क) वरील सर्व

- v) यांच्या मते, उद्दिष्टानुसार व्यवस्थापन हा शब्द वापरला जातो.
- अ) पीटर ड्रुकर
ब) पोर्टर
क) एफ. डब्ल्यू. टेलर
- vi) डिजिटल विपणनामध्ये वापरले जाते.
- अ) इलेक्ट्रॉनिक उपकरणे
ब) इंटरनेट
क) वरील सर्व

ब) जोड्या लावा :

[5]

	गट 'अ'		गट 'ब'
i)	डिजिटल संघ	अ)	तीव्र
ii)	विरोध कार्य संघ	ब)	डिजिटल विपणनाचा प्रकार
iii)	तणावाचे प्रकार	क)	तांत्रिक व्यासपीठ
iv)	सामग्री विपणन	ड)	डिजिटल विपणन
v)	ऑनलाइन विपणन	इ)	संघाचा प्रकार

प्रश्न 2) टिपा लिहा (कोणत्याही दोन) :

[10]

- अ) कॉर्पोरेट प्रशिक्षण
ब) उद्योजकतेतील संघर्षाची कारणे
क) अभिप्रेरणेची उद्योजकतेमध्ये गरज
ड) डिजिटल विपणनासाठी भविष्यातील वाव

प्रश्न 3) अ) संघ काय आहे? संघाचे प्रकार स्पष्ट करा.

[8]

ब) उद्योजकतेतील संघर्ष व्यवस्थापनाचे प्रकार स्पष्ट करा.

[7]

प्रश्न 4) अ) अभिप्रेरणा म्हणजे काय? उद्योजकतेसाठी अभिप्रेरणेचे प्रकार स्पष्ट करा.

[8]

ब) उद्योजकतेमध्ये डिजिटल विपणनाची भूमिका स्पष्ट करा.

[7]

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PE-1129

[Total No. of Pages : 4

[6525]-625

T.Y. B.Com.

366(H) : MARKETING MANAGEMENT - III
(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - VI)

Time : 2½ Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) A) Fill in the blanks. (any 5) : [5]

- i) Marketing _____ is a directive process which directs all activities in marketing.
 - a) Audit
 - b) Management
 - c) Environment
 - d) Control
- ii) Efforts, planning, aims and evaluation of Human Resource is called as marketing _____.
 - a) Audit
 - b) Management
 - c) Environment
 - d) Control
- iii) From _____ persons can understand and get particular message and it also provide same message to society.
 - a) Design
 - b) Art work
 - c) Trade mark
 - d) Print Media
- iv) _____ is one of the important tools of communication is Social Media.
 - a) Discussion forum
 - b) E-commerce
 - c) Media sharing
 - d) Social publication

P.T.O.

- v) Customer is the king of market, so one must give him expected services and due to it _____ will achieve.
 - a) Customer loyalty
 - b) Customer satisfaction
 - c) Customer Relation Promotion
 - d) Quality and Development
 - vi) In _____ online purchase, sales, financial and professional Agreements are performed.
 - a) Discussion forum
 - b) E-commerce
 - c) Media sharing
 - d) Social publication
- B) Match the following : [5]
- i) Popular peal and speaker
 - ii) Paper click Marketing
 - iii) Facebook and WhatsApp
 - iv) Paid version and Incentives
 - v) Pod casts, Blog, Web Banners
 - a) Social Media
 - b) Paid Media
 - c) Owned Media
 - d) Digital Marketing
 - e) Historical Social Media

Q2) Write Short Note (Any 2) : [10]

- a) Product Oriented components in Service Marketing.
- b) Characteristics of message.
- c) Social media markete - A profession.
- d) Importance of Effective marketing control system.

Q3) a) Explain challenges of service marketing in details. [8]

- b) Explain the principles of Design in detail. [7]

Q4) a) Explain the importance of social media in detail. [8]

- b) Define marketing Audit. Explain it's objectives. [7]

PE-1129

366(H) : MARKETING MANAGEMENT - III
(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - VI)
(मराठी रूपांतर)

[एकूण गुण : 50

सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहे.
2) उजवीकडील अंक प्रश्नाचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
3) संदर्भासाठी मुळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

क) माध्यम विनिमय ड) सामाजिक प्रकाशन

v) ग्राहक हा बाजारपेठेचा राजा आहे, त्यामुळे ग्राहकांना अपेक्षित सेवा दिल्यास प्राप्त होते.

अ) ग्राहक निष्ठा

ब) ग्राहक समाधान

क) ग्राहक संबंध वृद्धी

ड) गुणवत्ता व विकास

vi) या घटकात ऑनलाईन खरेदी-विक्रीचे, आर्थिक तसेच व्यावसायिक करार केले जातात.

अ) चर्चा व्यासपीठ

ब) ई-कॉमर्स

क) माध्यम विनिमय

ड) सामाजिक प्रकाशन

ब) योग्य जोड्या जुळवा :

[5]

i) लोकप्रिय घंटानाद आणि भोंगे

अ) सामाजिक माध्यमे

ii) पेपर क्लिक मार्केटींग

ब) खर्चिक माध्यमे

iii) फेसबुक आणि व्हॉट्सअप

क) स्व-निर्मित माध्यमे

iv) शुल्कसेवा, भत्ते व प्रतिमाने

ड) डिजीटल मार्केटींग माध्यमे

v) पॉडकास्ट, ब्लॉग, वेब बॅनर्स

इ) ऐतिहासिक सामाजिक माध्यमे

प्रश्न 2) टीपा लिहा (कोणत्याही दोन) :

[10]

अ) सेवा विपणनातील वस्तूनिष्ठ घटक

ब) संदेशाची वैशिष्ट्ये

क) सामाजिक माध्यम विपणक - एक पेशा

ड) प्रभावी विपणन नियंत्रण पद्धतीचे महत्व

प्रश्न 3) अ) सेवा विपणना समोरिल आव्हाने सविस्तर स्पष्ट करा.

[8]

ब) आकृतीविषयक तत्वे सविस्तर स्पष्ट करा.

[7]

प्रश्न 4) अ) सामाजिक माध्यमांचे महत्व सविस्तर स्पष्ट करा.

[8]

ब) विपणन अंकक्षेप व्याख्या सांगून त्याची उद्दीष्ट्ये स्पष्ट करा.

[7]

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PE-1130

[Total No. of Pages : 4

[6525]-626

T.Y. B.Com.

**366(i) : AGRICULTURAL AND INDUSTRIAL ECONOMICS - III
(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - VI) (Paper - III)**

Time : 2½ Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) *All the questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) A) Fill in the blanks. (Attempt any 5 out of 6) : [5]

- i) Minimum Wages Act was passes in _____.
(1935, 1952, 1948, 1965)
- ii) Minimum support prices are determined by _____.
(CACP, FPO, NABARD, RRB)
- iii) _____ is an objective of the Commission for Agricultural Costs and Prices (CACP).
(To stabilize agricultural prices, to encourage the agricultural entrepreneurship, to promote saving rate of famers, to increase the income of farmers)
- iv) The First five year plan was implemented during _____ to _____.
(1955 to 1960, 1965 to 1970, 1951 to 1955, 1975 to 1985)
- v) The difference in the development of various industrial regions is called _____.
(Social Imbalance, Industrial Imbalance, Agricultural Imbalance, Market Imbalance)
- vi) In 1947 _____ act was passed.
(Industrial dispute act, Payment of wages act, Minimum wages act, Payment of Bonus act)

P.T.O.

B) Match the following : [5]

i) Support price	a) First Five-year plan
ii) Planning Commission	b) 1965
iii) Agricultural Cost Determination	c) Measure for Industrial Imbalance
iv) Development of New industries in rural sector	d) CACP
v) Payment of Bonus Act	e) MSP

Q2) Write a short note (Any 2 out of 4) : [10]

- a) Need of Agricultural Policies
- b) Minimum Support Price
- c) Regional Industrial Imbalance
- d) Industrial Legislations

Q3) a) Explain the need for balanced Regional Industrial Development [8]

b) Write a detail note on Commission for Agricultural Cost and Price. [7]

Q4) a) Explain the need for industrial legislation. [8]

b) Describe the need of Minimum support price. [7]

Total No. of Questions : 4]

PE-1130

[6525]-626

T.Y. B.Com.

366(i) : AGRICULTURAL AND INDUSTRIAL ECONOMICS - III
(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - VI) (Paper - III)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2½ तास]

[एकूण गुण : 50

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक प्रश्नाचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
3) संदर्भासाठी मुळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्रश्न 1) अ) रिकाम्या जागा भरा (कोणत्याही 5) : [5]

- i) किमान वेतन कायदा यावर्षी संमत करण्यात आला.
(1935, 1952, 1948, 1965)
- ii) किमान आधारभूत किंमती मार्फत निश्चित केल्या जातात.
(CACP, FPO, NABARD, RRB)
- iii) हे कृषी खर्च व किंमत आयोग यांचे प्रमुख उद्दिष्ट आहे.
(कृषी किंमतीमध्ये स्थिरता आणणे, कृषी संयोजकतेला प्रोत्साहन देणे, शेतकऱ्यांच्या बचतीच्या दरात वाढ करणे, शेतकऱ्यांचे उत्पन्न वाढवणे)
- iv) पहिली पंचवार्षिक योजना या काळात राबविण्यात आली.
(1955 ते 1960, 1965 ते 1970, 1951 ते 1955, 1975 ते 1985)
- v) विविध औद्योगिक क्षेत्रांच्या विकासातील फरकास असे म्हणतात.
(सामाजिक असंतुलन, औद्योगिक असंतुलन, कृषी असंतुलन, बाजार असंतुलन)
- vi) 1947 मध्ये कायदा संमत करण्यात आला.
(औद्योगिक विवाद निवारण कायदा, वेतन अदायगी कायदा, किमान वेतन कायदा, बोनस अदायगी कायदा)

- ब) योग्य जोड्या लावा : [5]
i) आधारभूत किंमती	अ) प्रथम पंचवार्षिक योजना
ii) नियोजन आयोग	ब) 1965
iii) कृषी खर्च आयोग	क) औद्योगिक असंतुलनावरील उपाय
iv) ग्रामीण भागात नवीन उद्योगांचा विकास	ड) CACP
v) बोनस अदायगी कायदा	इ) MSP

- प्रश्न 2) टिपा लिहा (कोणत्याही दोन) : [10]
- अ) कृषी धोरणांची गरज
ब) किमान आधारभूत किंमती
क) प्रादेशिक औद्योगिक असंतुलन
ड) औद्योगिक कायदे प्रणाली

- प्रश्न 3) अ) संतुलित औद्योगिक प्रादेशिक विकासाची आवश्यकता स्पष्ट करा. [8]
ब) कृषी खर्च व किंमत आयोग यावर सविस्तर टीप लिहा. [7]

- प्रश्न 4) अ) औद्योगिक कायदे प्रणालीची गरज स्पष्ट करा. [8]
ब) किमान आधारभूत किंमतीची गरज स्पष्ट करा. [7]

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PE-1131

[Total No. of Pages : 4

[6525]-627

T.Y. B.Com.

**366(J) : DEFENCE BUDGETING FINANCE &
MANAGEMENT - III (Special Paper - III)
(2019 Pattern) (Semester - VI)**

Time : 2½ Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Attempt any five of the following.

[5 × 2 = 10]

- a) Define defence expenditure.
- b) Define Sustainable Energy.
- c) Define war potential?
- d) Define industrial capacity.
- e) Write the full form of Orbital Experimental Module (POEM)
- f) What is Research Innovation & Initiative?

Q2) Attempt any four of the following :

[4 × 5 = 20]

- a) Defence budget
- b) International Solar Alliance (ISA).
- c) Challenges in defence
- d) Industrial capacity
- e) PSLV

P.T.O.

Q3) Attempt any Two of the following (Any Two) : **[2 × 5 = 10]**

- a) Explain foreign aid as a contributory element of war potential.
- b) Explain role of defence infrastructure.
- c) Explain the effects of war.

Q4) Attempt any one of the following (Any one) : **[1 × 10 = 10]**

- a) Explain in detail Indian defence force modernisation.
- b) Explain in detail the impact of expenditure on Indian Defence forces.

Total No. of Questions : 4]

PE-1131

[6525]-627

T.Y. B.Com.

**366(J) : DEFENCE BUDGETING FINANCE &
MANAGEMENT - III (Special Paper - III)
(2019 Pattern) (Semester - VI)
(मराठी रूपांतर)**

वेळ : 2½ तास]

[एकूण गुण : 50

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य.
2) उजवीकडील अंक गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) खालीलपैकी कोणतेही पाच प्रश्न सोडवा.

[5 × 2 = 10]

- अ) डिफेन्स एक्सपेंडिचर व्याख्या द्या.
- ब) शाश्वत ऊर्जा व्याख्या द्या.
- क) वॉर पोटेन्शियल व्याख्या द्या.
- ड) औद्योगिक क्षमता व्याख्या द्या.
- इ) ऑर्बिटल एक्सपेरिमेंटल मॉड्यूल (POEM) चे पूर्ण स्वरूप लिहा.
- फ) रिसर्च इनोव्हेशन आणि इनिशिएटिव्ह म्हणजे काय?

प्रश्न 2) टिपा लिहा. (कोणतेही चार)

[4 × 5 = 20]

- अ) संरक्षण अर्थसंकल्प
- ब) इंटरनॅशनल सोलर अलायन्स (ISA)
- क) संरक्षणातील आव्हाने
- ड) औद्योगिक क्षमता
- इ) PSLV-मिशन

प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा.

[2 × 5 = 10]

- अ) युद्ध गतिमानतेतील परकीय सहकार्यातील घटक स्पष्ट करा.
- ब) संरक्षण पायाभूत सुविधांची भूमिका स्पष्ट करा.
- क) युद्धाचे परिणाम स्पष्ट करा.

प्रश्न 4) खालीलपैकी कोणतेही एक प्रश्न सोडवा.

[1 × 10 = 10]

- अ) भारतीय संरक्षण दलाच्या आधुनिकीकरणाचे तपशीलवार वर्णन करा.
- ब) संरक्षण खर्चाचा भारतीय सेनादलावरील परिणाम सविस्तर स्पष्ट करा.

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PE-1132

[Total No. of Pages : 4

[6525]-628

T.Y. B.Com

TOURISM

**366-K : Insurance, Transport and Tourism - III
(2019 Pattern) (Semester - VI)**

Time : 2½ Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) A) Fill in the Blanks (Attempt any 5 out of 7) [5]

- i) In tourism marketing “Destination facilities” consider to be an element of _____
 - a) Core benefit
 - b) Generic product
 - c) Expected product
- ii) _____ factor considers the duration of the trip when designing a tour package
 - a) Purpose of Tour
 - b) Choice of Destinations
 - c) Tour Period
- iii) _____ is a passport which is issued to Government officials or other persons on Government missions.
 - a) Normal Passport
 - b) Diplomatic and Consular passport
 - c) Official passport
- iv) In _____ component of a tour package includes the planned schedule of destinations and activities.
 - a) Accommodation
 - b) Transportation
 - c) Itinerary
- v) _____ process involves grouping people within a market based on similar needs, characteristics, or behaviour.
 - a) Tourism marketing
 - b) Segmentation
 - c) Targeting

P.T.O.

- vi) _____ type of tour package focuses on cultural experiences and historical sites.
 - a) Adventure Tours
 - b) Beach Tours
 - c) Cultural Tours
- vii) _____ plays a significant role in developing and promoting travel sales.
 - a) customer
 - b) agent
 - c) operator
- B) Match the following [5]
 - i) Transportation
 - a) a place where tourists stay during their trip
 - ii) Accommodation
 - b) Modes of travel.
 - iii) Hosted tour
 - c) Duration of the trip.
 - iv) Freedom tours
 - d) Agency utilizes the services of another agency
 - v) Tour Period
 - e) Designed as per the choice of tourists

Q2) Write short notes (Any 2 out of 4) [10]

- a) Components of tour package
- b) Pre-departure meeting
- c) Tour manager briefing
- d) Tour guiding

Q3) a) State the significance of Tour Package [8]

b) Explain the factors Affecting the Tour Package Formulation [7]

Q4) a) Discuss about Travel documents. [8]

b) Explain in details Arrival procedures. [7]

PE-1132

[6525]-628

T.Y. B.Com

TOURISM

366-K : Insurance, Transport and Tourism - III
(2019 Pattern) (Semester - VI)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2½ तास]

[एकूण गुण : 50

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

-
- प्रश्न 1)** अ) रिकाम्या जागा भरा. (7 पैकी कोणतेही 5 सोडवा) [5]
- i) पर्यटन विपणन मध्ये “गंतव्य सुविधा” याचा एक घटक मानतात
अ) कोर फायदा
ब) सामान्य उत्पादन
क) अपेक्षित उत्पादन
- ii) टूर पॅकेज डिझाइन करताना ट्रिपच्या कालावधीचा विचार घटक करतो.
अ) सहलीचा उद्देश
ब) गंतव्यस्थानांची निवड
क) सहलीचा कालखंड
- iii) हा शासकीय अधिकारी किंवा सरकारी काम करण्यासाठी इतर व्यक्तींना देण्यात आलेला पासपोर्ट आहे.
अ) सामान्य पासपोर्ट
ब) मुत्सद्दी आणि वाणिज्य पासपोर्ट
क) अधिकृत पासपोर्ट
- iv) टूर पॅकेजच्या घटकामध्ये गंतव्यस्थाने आणि क्रियाकलापांचे नियोजित वेळापत्रक समाविष्ट आहे.
अ) राहण्याची सोय
ब) वाहतूक
क) प्रवासाचा कार्यक्रम

- v) प्रक्रियेत समान गरजा, वैशिष्ट्ये किंवा वर्तनाच्या आधारे बाजारपेठेतील लोकांचे गटीकरण केले जाते.
 अ) पर्यटन विपणन
 ब) विभाजन
 क) टारगॅटिंग
- vi) प्रकारचे टूर पॅकेज सांस्कृतिक अनुभव आणि ऐतिहासिक स्थळांवर केंद्रित आहे.
 अ) साहसी सहली
 ब) बीच सहली
 क) सांस्कृतिक सहली
- vii) हे प्रवासी विक्री विकसित आणि प्रोत्साहन देण्यात महत्त्वपूर्ण भूमिका बजावते.
 अ) ग्राहक
 ब) एजंट
 क) ऑपरेटर
- ब) योग्य जोड्या जुळवा [5]
i) वाहतूक	अ) पर्यटक प्रवासादरम्यान मुक्काम करणारी जागा
ii) राहण्याची सोय	ब) प्रवासाची पद्धत
iii) होस्ट टूर	क) सहलीचा कालावधी
iv) फ्रीडम टूर्स	ड) एजन्सी दुसर या एजन्सीची सेवा वापरते
v) टूर पीरियड	ई) पर्यटकांच्या आवडीनुसार डिझाइन केलेले

प्रश्न 2) टिपा लिहा (4 पैकी कोणतेही 2) [10]

- अ) पर्यटन पॅकेजचे घटक
 ब) प्रस्थानपूर्व बैठक
 क) टूर मॅनेजरची टिप्पणी
 ड) टूर गाइडिंग

प्रश्न 3) अ) टूर पॅकेजचे महत्व विशद करा. [8]

ब) टूर पॅकेज तयार करताना त्यावर परिणाम करणारे घटक स्पष्ट करा. [7]

प्रश्न 4) अ) पर्यटन कागदपत्रा विषयी चर्चा करा. [8]

ब) आगमन प्रक्रिया तपशीलवार समजावून सांगा. [7]

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PE-1133

[Total No. of Pages : 2

[6525]-629

T.Y. B.Com

**366(L) : COMPUTER PROGRAMMING AND
APPLICATIONS**

Software Engineering

(2019 Pattern) (Semester - VI) (Paper - III)

Time : 2½ Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) A) Fill in the Blanks.

[5]

- i) Software Engineering is the process of designing, developing, testing and maintaining _____.
 - a) Hardware
 - b) Software
 - c) System
 - d) Risk
- ii) _____ Testing is a type of software testing where individual units of components of a software are tested.
 - a) Unit
 - b) White box
 - c) Complete
 - d) Quick
- iii) _____ refers to the degree of interdependence between software modules.
 - a) Verification
 - b) Validation
 - c) Coupling
 - d) Cohesion
- iv) Significant _____ involved with software development is poor quality code.
 - a) Importance
 - b) Case
 - c) Unit
 - d) Risk
- v) ERDs represent the data in a _____ manner.
 - a) straight
 - b) graphical
 - c) geographical
 - d) side

P.T.O.

- B) Match the following [5]
i) Software engineering	contains metadata
ii) Data validation	elements are closely related
iii) High cohesion	Black box testing
iv) Data dictionary	Software development
v) System Testing	Ensure accuracy and quality of data

Q2) Short Notes (Any 2 out of 4) [10]

- a) Entity Relationship Diagrams
- b) Decision Tree and Decision Table
- c) Explain Data validation
- d) Screen Layout designing

Q3) a) What is software engineering? Explain the need of System analysis [8]

- b) What are Data flow diagrams? Explain the advantages of Data flow diagrams. [7]

Q4) a) Explain the concept of Software Testing and its types in detail. [8]

- b) What is data verification? Explain the need for data verification. [7]

Total No. of Questions : 3]

SEAT No. :

PE-3160

[Total No. of Pages : 2

[6525]-630

T.Y. B. Com.(Vocational)

365 VOC A: COMPUTER APPLICATIONS - I
(2019 Pattern) (Semester - VI) (CBCS)

Time : 2½ Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates :

- 1) All questions are compulsory
- 2) Figures to the right indicate full marks.

Q1) A) Fill in the Blanks.

[5]

- i) Sensor is the major part of_____ applications.
 - a) VB .Net
 - b) IoT
 - c) Web
 - d) Console
- ii) Artificial Intelligence is_____
 - a) Internet Program
 - b) Data Intelligent
 - c) Machine Intelligent
 - d) Low level Program
- iii) _____ is called on demand computing.
 - a) Internet
 - b) WWW
 - c) Cloud computing
 - d) Software computing
- iv) _____ was the first known automated type machine.
 - a) Computer
 - b) CPU
 - c) Calculator
 - d) Robot
- v) Ruler App is based on _____ technology.
 - a) AI
 - b) AR
 - c) VR
 - d) IoT

P.T.O.

B) State whether the following statements are True or False. [5]

- i) Public, Private and Protected are the types of clouds.
- ii) Smart Home is an example of VR.
- iii) Java is the common language used for AI.
- iv) AR means Augmented Reality.
- v) AWS cloud provides an education-friendly environment to universities.

Q2) Answer the following (Any 4) : [20]

- a) What is cloud computing? Explain IaaS and PaaS models of cloud computing.
- b) Write a note on AR.
- c) Explain any five applications of IoT.
- d) Explain the working of VR.
- e) Explain the use of AI in Robotics.

Q3) Answer the following (Any 2) : [20]

- a) Explain the applications of cloud computing in Education Sector.
- b) Explain the advantages of IoT.
- c) Explain applications of AI in different sectors.

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PE-1134

[Total No. of Pages : 2

[6525]-631

T.Y. B.Com.(Vocational)

SALES MANAGEMENT

**365 BVoc : Advertising, Sales Promotion & Sales
Management - I**

(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - VI) (Paper - V)

Time : 2½ Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) A) Fill in the Blanks :

[5]

- i) _____ is an analysis of a company's sales strategy and history.
 - a) Product knowledge
 - b) Sales Audit
 - c) Sales report
 - d) good personality of salesman.
- ii) Looking after _____ is the prime responsibility of Sales Manager
 - a) CEO
 - b) Cost
 - c) Training
 - d) Marketing manager
- iii) In SWOT analysis 'T' stands for
 - a) Time
 - b) Thoughts
 - c) Threats
 - d) Things
- iv) It is process of connecting existing and future customers.
 - a) Branding
 - b) Packaging
 - c) CRM
 - d) CPM
- v) _____ is a comprehensive report of company's sales activities for specific time.
 - a) Sales Budget
 - b) Sales Quota
 - c) Sales Report
 - d) Sales manual

P.T.O.

B) Match the following :

[5]

i) CRM	a) Analysis of sales
ii) Initiative	b) Set of strategies
iii) Sales Planning	c) Geographical area
iv) Sales Territory	d) Quality of sales manager
v) Sales audit	e) Improves seller - customer relationship

Q2) Write short note on (any 2)

[10]

- a) Sales Quota and sales Territory
- b) Online Sales Promotion
- c) Sales Audit
- d) Marketing as career

Q3) Answer the following (any 4)

[20]

- a) CRM an effective tool of marketing
- b) Ethical Issues in Sales Management
- c) Effective Transportation in Distribution of Goods
- d) Need of Modern Sales Management
- e) Importance of Physical distribution of Goods
- f) Need of Warehousing

Q4) Answer the following (any 1)

[10]

- a) Explain in detail functions and responsibilities of sales manager.
- b) State and explain required qualities of sales manager. Also mention need manager in modern marketing.

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PE-5517

[Total No. of Pages : 2

[6525]-632

T.Y. B.Com (Vocational)

TAX PROCEDURE & PRACTICES - I

**365 CVOC : Customs Duty and Foreign Trade Policy
(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - VI)**

Time : 2½ Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) A) Choose the correct answer (Any Five) : [5]

- i) Time limit to file memorandum of cross-objections before Tribunal is _____
 - a) 20 days
 - b) 45 days
 - c) 55 days
 - d) 60 days
- ii) _____ is the rebate of excise duty and customs duty paid on inputs used in exported final products under section 75 of Customs Act,
 - a) Discount
 - b) Ad -valorem duty
 - c) Market Price
 - d) Duty drawback
- iii) _____ is the time limit for re-exportation of goods as such u/s 74.
 - a) 4years
 - b) 3 years
 - c) 3years and 6 months
 - d) 2 years
- iv) _____ is the rate of duty drawback if the goods are exported without use.
 - a) 50 percent
 - b) 49 percent
 - c) 98 percent
 - d) 99 percent
- v) The period of limitation for claiming customs duty refund is _____
 - a) One year from the date of payment of duty and interest
 - b) 8 months from the date of import/export
 - c) 6 months from the date of payment of duty and interest
 - d) 2 years from the date of import/export
- vi) The effective rate of duty shall be _____ on baggage.
 - a) 30.5 percent
 - b) 31.5 percent
 - c) 35.0 percent
 - d) 38.5 percent

P.T.O.

B) State whether the following statement is True or False : [5]

- i) Laptop Computer brought as baggage by person above 18 years of age is fully exempt from customs duty.
- ii) Time limit to file memorandum of cross-objections before Tribunal is 30 days.
- iii) An appeal to the High court shall be made within 180 days.
- iv) A person aggrieved by the order of the Tribunal in the matters of classification or valuation of goods can make an appeal before the High Court.
- v) An Export Oriented Unit (EOU) can be set up anywhere in India.

Q2) Write short note on (any 2) [10]

- a) Warehousing Bond (Section 59)
- b) Bailable offences
- c) Scope of Foreign Trade Policy.
- d) Importer-Exporter Code under FTP

Q3) Answer the following questions (any Four) [20]

- a) What is the permissible time limit for paying drawback?
- b) What are the features of Foreign Trade Policy?
- c) What are the provisions regarding confiscation of improperly imported goods?
- d) What are the provisions of the appointment of public warehouses?
- e) What are the different provisions regarding the removal of the goods from the warehouse?
- f) What are the various provisions in respect of interest on delayed refunds?

Q4) Answer any One of the following questions : [10]

- a) Discuss the provisions in respect of appointment of customs ports, airports etc.
- b) Briefly state the law relating to demand for payment of duty under section 28 of the Customs Act.

